

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

REV.—NO. 775.

CHICAGO, ILL., 20. julija (July 20th), 1922.

LETO—VOL.—XVII.

Upravištvo (Office) 2439 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Človek potrebuje človeka.

Človek potrebuje človeka. Potreboval ga je v najnevarnejših časih; čimbolj se razvija, čimbolj napreduje, čimbolj se njegovo življenje komplicira in vsled tega dela, temveč je tistih ljudi, katerih pomoč potrebuje posameznik.

Vzajemna pomoč je duša človeške družbe. Ako hočemo, da bo družba dobro urejena in da bo v njej vladala največja mogoča pravičnost, moramo skrbeti, da vzajemna pomoč čim popolneje in na čim boljši podlagi uredi.

To je naloga socializma; to je namen socialistične družbe.

Podlaga družabnega življenja je gospodarska. Vse potrebe človeka so gospodarskega značaja. Njegov organizem zahteva hrane, varstva zoper klimatske in vremenske vplive, torej perila, obleke, stanovanja, snage i. t. d. Šele kadar je zadoščeno tem potrebam, je mogoče misliti na druge in delati za družbo, bolj duševne cilje. Seveda je življenje nekaj višjega kakor kruh, ali kruh je neizogibno sredstvo življenja in za njega je treba skrbeti pod pretnjo smrtne kazni.

Tisti sistem, ki najbolj olajša zagotovitev materialnih potrebščin, najbolj zmanjša odvisnost človeka od narave. Vprašanje materialnih potrebščin je torej najpomembnejše človeško vprašanje; moralo bi biti vprašanje vsake družbe. To se pravi: Družba bi se morala tako organizirati, da bi napravila pridobivanje materialnih potrebščin čim enostavnejše, da bi ga zagotovila za vsakega svojega člana in da bi s svojo organizacijo, z najboljšim sistemom, ki je sploh mogoč, na temu vprašanju sedanja težo in ostrost ter ga izboljšala, kjer se sedaj repenči kakor strašilo človeštva, stanih na podrejeno stopnjo.

Pridobivajo se materialne potrebščine z delom. Prvi namen vsakega družabnega sistema, ki gre za večjo svobodo, je torej organizacija dela. In če je umljivo, da se delo služi človeški družbi, je logično, da mora biti organizirano na družabni podlagi.

Če nam prihaja socializem v navskrižje s sedanjo družbo, z njenim redom in z vsemi strankami, ki zahtevajo in branijo ta red.

Če družbi, kakršna je sedaj, se lahko vpeljujejo najpomembnejše reforme. Gotovo je med njimi tudi mnogo takih, ki bi koristile in izboljšale razmere. Socialistična stranka sama zahteva mnogo reform. Ali različna od nje in drugimi strankami je ta, da se tudi najpomembnejše izmed zadnjih zadovoljujejo z reformami in ne da se celo na vso moč upirajo, da bi se šlo za uveljavljanje njihovih reform. Socialistična stranka pa revolucionarna in smatra reforme le za malo olajšanje sedanjih težav in za pripravo revolucije.

Sedanji družabni red smatra delo za privatno zadevo posameznih ljudi. Delo v tej družbi ne služi svo-

jemu naravnemu namenu: Pridobivanju sredstev za pokrivanje potrebščin. Ne dela se za to, da se člani družbe nasitijo, napoje, oblečejo, da imajo streho nad glavo, da dobe udobnosti, ki jih omogoča napredek tehnike, pa da pridejo potem do kulturnih užitkov, ki dvigajo človeka. Delo služi dandanes le privatnim interesom onih, ki so se znali postaviti za gospodarje dela. Zato se dela, da se izdelano blago prodaja in da prinaša dobiček onim posameznikom, ki razpolagajo z njim.

Ta organizacija dela na privatni podlagi, ki se pogostoma ne le približuje gospodarski anarhiji, ampak se dostikrat naravnost preliva vanjo, je razdelila človeško družbo; napravila je iz nje dve družbi: Eno, ki gospoduje, drugo, ki hlapčuje.

Vsak boj za svobodo in kooperacijo mora pričeti s spoznanjem tega dejstva. Kajti gospodarsko tiranstvo enega razreda nad drugim povzroča vsako drugo tiranstvo, in nikakršna svoboda ni mogoča, dokler ne pade ta despotizem. Vse politično, narodno, kulturno zatiranje ima svoje vire v gospodarskem zatiranju. Privatno kapitalistični sistem, ki omogoča zbiranje ogromnega bogastva na račun tujega dela in peha nepregledne množice v bedo, daje kapitalistom moč gospodstva in vladanja ter povzroča največjo, najstrašnejšo odvisnost velike večine človeštva.

Ta odvisnost je od naravnih zakonov neodvisna, kajti njen vir so človeške uredbe. Zato je izpremenljiva. Ljudje so napravili sedanji red; ljudje ga torej tudi lahko odpravijo in naredo drugega.

Treba pa ga je odpraviti in zamenjati z drugim, če se hoče svoboda razširiti toliko, kolikor je na zemlji sploh mogoča in odpraviti tisto odvisnost — torej nesvoboda — katere niso ustanovili prirodni zakoni sami.

Delo mora služiti človeštvu. Mora se torej organizirati, da se more doseči ta namen. Zato se mora odpraviti sedanja razdelitev družbe v gospodujoči in hlapčujoči razred, celotna družba pa mora postati lastnica sredstev, ki so potrebna za delo in za organizacijo dela.

To je namen socializma. To je edina pot, da se doseže ne absolutna, utopistična, ampak tista največja relativna svoboda, ki je med ljudmi sploh mogoča. To je edina pot, da pospeši človeštvo svoj razvoj in napredek.

To je socialna revolucija. Ne imenuje se revolucija zaradi krvi in dinamita, ker je oboje nepotrebno, ako ne apelirajo gospodujoči razredi na orožje, preden se odpovedo svojemu despotizmu; revolucija je zato, ker ne izpreminja le nekoliko oblik, temveč postavlja družbo na popolnoma novo podlago.

Zadržanje listov v sedanjih stavkah.

Kadar so delavci v boju, tedaj si žele prijateljstva časopisov, kajti to ima posebno v stavkah velik pomen. Pravzaprav ga ima vsaki dan — štrajk ali ne štrajk — ampak delavstvo čuti moč časopisja šele tedaj, če je na stavki. Takrat rohni proti neprijaznim listom, v par mesecih pa se na stvar pozabi.

Med slovenskim ameriškim časopisjem sedaj ni takih listov, ki bi bili delavstvu direktno sovražni, to je, da bi mu kazali neprijazno lice. Drugače je pri Hrvatih. "Hrvatski List", ki je eden naslednikov Zottijevega "Narodnega Lista", je po izgredih v Herrinu slikal tamkajšnje štrajkarje kot najgrše, brutalne "životinje", ki so morale zvezane "radnike". Priobčuje oglase, v katerih se iščejo stavkokazi. Isto dela par drugih hrvatskih "republikanskih" listov. "Znanje" ima dovolj posla reševati hrvatsko delavstvo iz krempljev takih "žurnalstov" in Delja, ki je postal tak ultrarevolucionar, bi že lahko napisal kedaj kak članek proti listom, ki so delavstvu v resnici nevarni. Gnoja na njihovem dvorišču je veliko in bi ga smeli malo pridneje kidati, pa manj frazarirati.

Izmed slovenskih listov je "Ameriška Domovina" — Pirčev organ, "neodvisen list za slovenske delavce v Ameriki, "American in Spirit Foreign in Language Only" — priobčila oglase za nabiranje stavkokazov na mesta ljudi v železniških delavnicah, ki so na stavki. "Oglas je oglas", pravi Pirc, in se pri tem sklicuje na notico v Prosveti, v kateri je rečeno, da ni upravništvo, niti uredništvo odgovorno, če se kdo "namaže" z oglasi. Saj delavci vedo, da je stavka, zato naj se ne ozirajo na take oglase, jaz pa rabim denar. Tako govoranči Pirc, ko ga je "Enakopravnost" enkrat srečno privlekla na pozorišče clevelandske arene.

Pirc pravi, da je njegov žurnal najstarejši unijski list. Morda. Tudi je mogoče, da vlada med njim in tiskarji mir. Ampak unijski list je lahko vsak skrajno kapitalistični list. Unijski delavci ga stavijo, vložijo in razpošljejo, in na listu je utisnjena unijski znamka. Torej "union made". Marsikaj, kar se rabi proti delavcem, je "union made", tudi orožje in morda še policijski količki. Pravi, da je vprašal tajnika tiskarske unije, ako ima kaj proti stavljenju in priobčitvi takih oglasov v "A. D." Odgovoril je, da prav nič. Pravica je torej na Pirčevi strani. Well, kakor se vzame. Pirc bi lahko še povedal, da unijski železničarji prevažajo skebe, ki zavzemajo mesta njihovih unijskih bratov. Povedal bi lahko, da delajo razne druge stroke železničarjev, kot osobje pri vzdrževanju železnic, naprej, dasi to škoduje štrajkarjem in ovira njih hitro zmago.

Izgovor, da so skoro vsi clevelandski listi priobčili tiste oglase za iskanje stavkokazov, je slab. Saj so jih tudi čikaški, tudi Hearstovi, za katere mislijo nekateri unijci, da so veliki prijatelji delavskih interesov. Pa niso, in zavedni delavci to vedo. V svojem zagovoru pravi Pirc: "Mi opozarjamo vse naše slovensko zavedno delavstvo, naj nikar ne seda na lim listom, ki jih slepijo. . . Hej, brate, drži tata! Kje neki je Pirc pobral besedo "zavedni delavci"? Vidiš, "zavedni delavec", listi, ki se ne dajo podkupiti kompanijam, te slepijo. Varuj se jih! — na Pirčev poziv. Pirc razlaga nadalje:

"Ako imajo železniške družbe dovolj denarja, da ga mečejo proč, smo mnenja, da se lahko sprejme

oglas, kojega mnenja je tudi tiskarska unija v Clevelandu. Mi, namreč uredništvo, vas ne poziva s skeb! Oglas vas poziva!"

Wonderful! Oglas vas poziva! In vi, ki ste morda ni, ne ubogajte oglasa! Kajpada, res je, da so listi delavcev čitali take oglase v "Plain Dealerju". Delavcev je namreč bolj malo zavednih, zato se stavka ko redko končajo z zmago. In kar je zavednih, in zelo težak boj. Plain Dealer ne bi mogel izhajati brez kapitalistične podpore; niti ne bi mogel izhajati, če ne bila večina delavcev zavednih. Pa niso, zato izhajajo taki listi in še velik dobiček delajo po vrhu. In kompanije ne mečejo denarja proč za skebske oglase. Skebi se namreč oglašajo za delo. Na njih strani so blasti, listi, oborožena sila. Kdo pa je štrajkar? "Votinja", kakor ga imenuje eden hrvatskih listov "Brutalnež", boljševik, anarhist, pravijo veliki kapitalistični žurnali. In v svojih člankih prav tako ozvejo na zdrav razum delavcev, kakor Pirc v svojem govoru na zavedne delavce, "naj ne sedajo na lim listom, ki jih slepijo."

Fakt je, da je Pircu žal, ker je priobčil določene oglase za iskanje skebov, čeravno naglaša, da je United States Labor Board izrecno izjavil, da je ta način nepravilen. Tega mnenja, kot ta famozni "labor board", so tudi kompanije in večina "stoprocentni patriotov. Skebje so pa le. Vprašajte štrajkarje, če to verjamete.

V zadnji izdaji Proletarca je bilo v enem članku povedano mnenje o "neodvisnih" listih, ki akcijo služiti bogu in vragu, delavcu in kapitalistu. To je nemogoče. V zadnji svetovni vojni je moral Bog biti neopravil, ker so si ga vsi lastili za svojega zaveznika. In je njemu lahko, ker živi — kje, tega ne vemo. Ampak na zemlji se ni oglašil. Za katoličane ga zastopa papa, kakor hoče papež sam. Navodil od Boga ne dobimo. Ampak v takihle rečeh, kot so štrajki, je stvar drugačna. Ali si z delavcem, ali si proti njemu. Ali se mu hliniš in ga za hrbtom izdajaš, ali pa si v boju za njegove interese. Na dveh straneh res ne moreš biti. To je znano le zavednim delavcem in kapitalistom, kaj slednji imajo več vpogleda v take reči in razredni boji, tudi boljše razumejo kakor večina delavske mase.

"Glas Naroda" pravi v svoji 161. številki: "Skebstvo, podpiramo od vlačugarskega časopisja, čeravno nič več tako bujno kot je na primer pred desetimi leti, ko si lahko našel na vsakem vogalu par ljudi, ki so bili vedno pripravljene vršiti skebska dela." Dobro se veki. Pozabil je še pripomniti, da je bil pred 10 leti v tem oziru tudi newyorški dnevnik vlačugarski list. "Glasilo slovenskih delavcev v Ameriki" je prej podpiralo tako vlačugarstvo in skebstvo, kar se lahko še dobro spominjali starejši premogarji v Pennsylvaniji. Ampak vsi listi niso bili na prodaj in zaslužili so je, da se je razredna zavest tudi med našim delavstvom širila. Glas Naroda je takrat bruhal na Proletarca ogenj in žveplo, ki pa je ostalo večinoma v New Yorku. Slovensko delavstvo pa je pričelo šifkarski dnevniku obračati hrbet. Gospodarjem podjelja se je za business. Treba je bilo spremeniti ton pisanja in tako skuša biti "Glas Naroda" v zadnjih par letih delavski list, to se pravi, borec za delavske interese. Igro še precej dobro vrši in na ta način je zmanjšal padanje naročnikov. Pirc bi se lahko na 82 Courtland Str. kaj naučil. Saj "jazbeci" ne bodo razumeli, če živ "jazbec" je v New Yorku, posebno med ljudmi veliko v rabi. Tam vedo, zakaj. S pomočjo jazbecov marsikdo napravil nekaj tisočakov.

Biti delavcem prijazen, je eno. Učiti ga in ga naučiti v organizacijo, je drugo. Pirc pravi, da ga "merom prav uči." Amerikanizacijski odseki trgovskih zbornic imajo isto mnenje. Po nazorih 100 proi. patriotov so socialisti in drugi radikaleci zapeljivci delavstva. Socialiste sovražijo tudi ljudje, ki se zbirajo okoli newyorškega dnevnika in pri Pirčevi Domovini. Delavstvu se hlinijo vsled businesskih interesov. Delavstvo bi moralo o tem misliti in se spomniti na rek: "Bog, varuj me mojih prijateljev, sovražnikov se sam že sam ubranil."

NARAŠČANJE APLIKANTOV ZA DRŽAVLJANSTVO.

Jugoslovanski oddelek FLIS poroča, da je dobilo drugi državljanski papir v mesecu maju 14,838 oseb. Največ jih odpade na Italijane, namreč 17%. Za njimi pridejo po številu Britanci in Rusi, vsaki z okoli 12%. Podatopno sledijo — vedno zvevši v poštevd državo in po narodnost — Avstrijci, Ogrji, Kanadčanje, Čehoslovanci, Švedi, Norvežani in nazadnje Jugoslovani. Številko Jugoslovanov, ki so dobili državljanske pravice meseca maja, znaša 256 oseb, ali 1.73% od vseh naturaliziranih oseb. Verjetno je, da je mnogo naturaliziranih Jugoslovanov tudi po vojni všteti med Avstrijci, ker imajo na prošnjah zabeleženo podaništvo prejeli Avstriji.

Iven Slovencev so se ostali Jugoslovani v letih pred vojno le malo brigali za državljanstvo. Vsakdo, nam malih izjem, je prišel sem z namenom napraviti kakoliko denarja in se povrniti domov. Pri Nemcih, Angležih, Škandinavcih in nekaterih drugih priseljencih je bilo drugače. Prišli so sem v veliki večini z namenom, da se tu za stalno naselijo. Naši ljudje so pa šele v poznejših letih spremenili svoj namen in si tu ustanovili dom ter vložili aplikacijo za državljanstvo. Ko je prišel sem naš "greenhorn", mu ni nihče razumljivih naseljenecv dejal, naj si vzame takoj "mali papir". Kljub temu je bilo med Slovenci že v prejšnjih letih precej državljanov, ker se je "drugi papir" dobil brez posebnih težav. Sedaj so z dobavo državljanske pravice združene razne omejitve in poteškoče, toda razumci, posebno po vojni, bolj in bolj skušajo postati državljani dežele, v kateri žive. V to jih silijo razna zapostavljenja, bodisi pri dobavljanju služb ali ljerkoli, ki jih izvaja dežela napram nedržavljanom.

NI SE TREBA ČUDITI.

"Ta ali oni ognjenik prične z divjim bljuvanjem, preča lava se pomika in nižine, prebivalci na planotah pod goro beže iz svojih domov, potresi spremljajo trnjanje.

Možno je, da ponovi ljuto bljuvanje tudi ognjenik Vaur. Vulkani, ki so pokopali mesta v prošlosti, mogoče storiti isto sedaj. Kljub temu grade seljaki svoje koč v globelih nevarne gore. Veliko mesto stoji ravno pod njo. Izkušnje ljudi ničesar ne nauče in mi se tudimo.

Ni se treba čuditi. Kajti vsi civilizirani rodovi živijo v tem momentu v globelih pod mnogo nevarnejšem ognjenikom ki se imenujejo vojna. Prešli smo skozi to bljuvanje tega vulkana, ki je stalo milijarde in milijarde dolarjev, milijone človeških življenj. In mi smo se naučili tako malo iz te izkušnje, kakor seljaki iz strne lave pod Vezuvom." (Arthur Brisbane.)

SEMINTJA.

Papeževe težave. — Čudeži nekdam in sedaj. — Sumljiva zastrupljenja. — Debsov nasvet. — Harding graja delavce. — Konferenca v Haagu. — Nevarno prodiranje kapitalizma.

Poleg težav, ki jih povzročata svetemu očetu s svojimi spisi Anatole France, ima še naraščajoče gibanje med mlajšo katoliško duhovščino za odprave celibata. Največji zamah je dobilo na Češkem. Duhovniki so se enostavno poženili, ali pa se postavili odprto na stran gibanja za odpravo celibata. Sveti oče jih je izobčil in nastala je češka narodna cerkev. Pred nekaj dnevi je dobila sveta stolica peticijo duhovnikov, med njimi celo nekaj škofov in kardinalov, v kateri priporočajo, naj se duhovnikom katoliške cerkve dovoli ženitev. Dasi se v nji dokazujejo škodljivosti celibata za duhovnike in cerkev, pravi poročilo, se Vatikan ne bo oziral na želje napredne duhovščine. Vsakdo, ki bo odprto nastopal za to gibanje, bo dobil ukor, in če se ne bo poboljšal, bo izobčen. Vatikanski krogi zanikavajo, da je med duhovništvom splošna želja za odpravo celibata. Najbrž ni. Zakonsko življenje ima svoje težave in obveznosti, ki jih duhovniki dobro poznajo. Razun tega celibat zanje še ne pomeni devištvo, kar bi moglo potrditi marsikako dekle — in tudi omožene ženske.

V Nadi, Kentuckyju, se neki verski fanatik posti nad dva meseca dni. Pravi, da dobiva hrano iz "duševnega studenca". Fizično je popolnoma opešal in hrana iz "duševnega studenca" ga bo pognala v grob, ako ni že v njemu, ko pridejo te vrstice na beli dan. Dobri ljudje mu nosijo hrano, in on jih imenuje sata-ne v človeških podobah, ki ga silijo v "izkušnjava". Da se dobe taki fanatiki, ni ničesar novega. Kar je pri vsem značilno je to, da bi bil še pred nekaj desetletji proglašen blaženim za svoje "zatajevanje", pred par sto ali več leti pa za svetnika. Tudi pokojno vodiško Johanco bi zadela ta čast, če bi "švicala" kri pred pet sto leti, četudi bi bila telečja. Takrat bi le malokdo dvomil v čudež. Sedaj se dogajajo drugi čudeži v tehniki in znanosti, ki niso čudeži, ampak produkti dela človeških možgan in fizične sile. Ti so zelo obledili svetnike celo v Blasnikovi pratiki.

Železniške kompanije najemajo skebe. Ker imajo pomoč sodišč in vlade, so trdno odločene poraziti stavkujoče železničarje. Pirc, ki pravi, da "oglas je oglas", na katere se delavci ne ozirajo, bi lahko med novicami čital, da kompanije dobivajo skebe. Kadar zelo veliko časopisov prinaša oglase, v katerih se stavke niti ne omenja, ampak le hvali delovne razmere, takrat se delavci oglašajo za službe. Eni ne vedo, da je stavka, kar je dokazal slučaj v Herrinu. Ko so dospeli tja, niti pobegniti niso mogli, ker so bili pod varstvom puškarjev. Sedaj so eni izmed njih našli svoj počitek na pokopališču, zapuščeni in pozabljeni, kakor so bili pozabljeni v življenju. To je zato, ker se niso brigali za organizacijo, ne za gibanje zavednega

delavstva. Interesirale so jih le razne igre. Take ljudi love oglasi, in pa tiste hlapce, ki ne morejo pojmiti boj delavstva za izboljšanje svojih razmer, pa so vedno naprodaj. V delavnicah železnic Chicago, Milwaukee & St. Paul v Chicagi delajo skebje. Policija in privatni puškari jih protektirajo. Štrajkarjem je sodišče prepovedalo odvracati stavkokaze od njihovega početja. Take reči se dogajajo več ali manj v vseh ameriških stavkah. In vedno so stavkarji tisti, ki trpe in padajo pod količki in krogliami. Lastniki industrije se ne nahajajo v bližinah industrialnih bitk. Hlapci vrše njihovo službo. Skebom v omenjenih delavnicah oskrbuje družba hrano, kajti četudi se jih ne smatra po nazorih železniškega delavskega odbora za skebe, kompanija ve, da so skebje. Zato jih ima skrite in jim sama daje hrano. Z uživanjem hrane v kompanijskih hraniliščih je bilo 60 stavkokazov zastrupljenih. Čikaški zdravstveni urad je izvedel o tem šele zadnje soboto. Tedaj je kompanija hitro raztrosila vest, da so njene delavce zastruplili stavkarji. In superintendent v omenjenih delavnicah se je spomnil, ali pa se je "moral" spomniti, da je dobil par dni pred vem zastrupljenjem grožnjo, "da se bo stavkokazom nekaj zgodilo, kar se ni še nobenkoli nikjer dogodilo." Povedali so, da je bilo mleko zastrupljeno. Kako so to pronašli, ni razjasnjeno.

* * *

Krive se "životinje" v podobi štrajkarjev, ki so dobri, lojalni ljudje, kadar delajo, in anarhisti, brutalneži in krvoločneži, kadar so na stavki. Ljudje verjamejo, kajti zastrupljati hrano ni težka reč. V čikaških klavnicah je bilo že veliko zastrupljene in prodajali so jo celo ameriški armadi. Le, da takrat krivdo niso mogli zvaliti na stavkarje, niti na nemške špijone. Kompanija je bila kriva — njen pohlep po profitih. Pred leti se je v počast čikaškemu nadškofu vršil v tem mestu banket. Gosti so bili zastrupljeni vsled uživanja hrane, servirane na banketu, ne sicer nevarno, ampak vendar zastruljeni. Krivdo so zvalili na kuharja, ki je neznano kam izginil. Še danes ga niso našli. V njegovem stanovanju so dobili nekaj radikalne literature, kar je jasno potrdilo njegovo krivdo. Radikalec je krvoločnež in kot tak je hotel pogrnati škofove goste v prezgodnji grob. Kuharjevi pomočniki so sicer pripovedovali, do so bili bakreni kotli, v katerih se je kuhala juha za goste, sunljivo zeleni, pa se jih ni očistilo. In ta juha je napravila gostom neprijetne občutke. Banket se je priredil v prostorih nekakega kluba bogatašev, ki ne dopuste, da bi se njihovi kuhinji jemalo "dobro" ime. In najenostavnejši izhod bi bil: "Kuhar, tu imaš par tisočakov, kajti krivda je tvoja. Ker te nečemo spraviti v ječo, pobegni. Dobili te ne bodo, če hitro odideš. Par naših ljudi odide s teboj v stanovanje, ki bodo pazili, da napraviš ta ukaz." Kuhar pobere svoje reči, odide, potem pa njegovi spremljevalci puste v stanovanju par knjig, "radikalnih" seveda. Krivda je bila določena — dokaz jasen. In kuhar je pobegnil. Morda se je zgodilo tako. Če bi bil kuhar v resnici kriv, bi ga dobili. In če bi imel namen zastrupiti goste, bi jih zastrupil, ne pa jim povzročil samo malo trebušne bolečine.

* * *

Možno je, da je bila hrana za omenjenih 60 stavkokazov namenoma zastrupljena. Vsekakor, pametni stavkarji se ne zatekajo k takim sredstvom. Dogodilo pa se je — ne samo enkrat — da se poslužujejo takih činov kompanijski agentje. To je zelo dober način za diskreditiranje stavkajočega delavstva. Ampak v

gornjem slučaju je najverjetnejše, da je bila hrana zastrupljena vsled nesnažne kuhinje in nesnažnega načina pripravljavanja jestvin. Da ne ostane medel v kompaniji, so ga vrgli na stavkarje.

Sodrug Debs, ki se zdravi v Chicagi in odide po zneje na počitek v Elmhurst, je poročevalcem čikaških listov dejal, ko so ga vprašali o železniški stavki, da bi delavci lahko vzeli kapitaliste za vzgled in se organizirali po industrijah, mesto po strokah. In račun železniških unij, za katere je Debs toliko imoval, je iz njegovih ust tudi padlo nekaj besed. Obnaj visoke vodje, ki se boje za svoja odboršiška mesta in visoke plače. Seveda, med njimi so tudi dobri moški, toda sistem unij je slab, in njegove posledice trpi delavska raja. To se ne izpremeni od vrha dol. Sprememba mora priti od spodaj gor. Socialisti uče maso, ne nazadnjaške vodje starokopitnega unijonizma. Kadar bo masa drugačna, bodo unije drugačne. Dotlej ostane tako kakor je — kar se tiče unij. Kapitalizem bo napredoval in njegovi profiti se bodo večali. Življenske razmere delavcev postajajo slabše.

* * *

Harding kritizira železniško delavstvo, ker ni sprejelo odloka železniškega delavskega odbora za znižanje plač in je šlo na stavko. Pravi, da je odlok obvezen za kompanije in delavce. Delavci so občutno prekrašani na svojih plačah. Profiti železniških družb ostanejo. In kadar so v nevarnostih, dobe družbe podporo iz državnih blagajen — v katere prispevajo tudi železničarji — in delničarji imajo zasigurane dividende. Ta razlika med delničarji železniških družb in njihovih delavcev predsedniku najbrž ni znana. Ali pa misli, da so delničarji nekaj več, kakor delavci, ki res veliko ne štejejo, kar pa ni Hardingova krivda, ampak delavcev samih.

* * *

Maksim Litvinov, načelnik ruske delegacije za ekonomski konferenci v Haagu, se jezi nad zavezništvo, ki hočejo potisniti Rusijo popolnoma k steni. Kapitalistična delegacija v Haagu je ves čas nastopala bolj solidarno proti Rusiji, kakor na genovski konferenci. Litvinov se čudi in izjavlja, da Rusija ne bo popustila, pri tem pa vendar popušča, dasi ne tako kakor šele v Parizu in v drugih središčih kapitalizma. Kakor genovska, tudi konferenca v Haagu ne bo našla rešitve, nega ključa za ozdravljenje ekonomskih razmer v Evropi, ker takega ključa ni. Približala bo Rusijo nekoliko kapitalističnim državam, in slednje Rusiji. In kakor ne bo dobila Rusija tega, kar želi, tako tudi vrhuhi privatne lastnine ne bodo vsega dobili. In vse, kar bodo dobili v Rusiji, bo preveč. Dežela, v kateri posedujejo bogastva tuji kapitalisti, ne more biti neodvisna dežela, v kolikor se sploh more govoriti o neodvisnosti. Dokaz je Mehiko, Kitajsko, južnoameriške republike in nekaj drugih držav. Rusija ima to prednost, da je velika in da ima močno armado. Ampak prodiranje kapitalizma v Rusijo bi ji bilo kljub njeni velikosti in moči njene armade nevarno. Sovjetska vlada to ve, pa bi rada dobila sodelovanje kapitalizma, ne da bi bilo nevarno Rusiji, takega pa najbrž ne bo, tudi če bi bilo izvedljivo. Posojilo išče, in če ga dobi v dovolj visoki vsoti, je pripravljena priznati in plačati tudi stare dolge carskih vlad. Torej k staremu dolgu nove dolge. Tisti, ki sanjajo o prevratih čez noč — o hitri spremembi družabnega sistema — naj pridno študirajo gospodarski razvoj v Rusiji in drugje. Morda bo delo za zedinjeno fronto delavstva potem olajšano — in tudi uspešnejše.

Pregled delavskega gibanja doma in na tujem.

Za pojačanje ameriške socialistične stranke.

Stranka ameriškega socialističnega delavstva je po razkolih leta 1919 zelo trpela in padla na članstvu. Med vojno je visoko naraslo, kar so povzročile večinoma narodnostne federacije, kajti ljudje so pristopali k stranki takrat iz raznih razlogov, ne samo zato, ker so čutili socialistično. Po vojni bi bilo članstvo padlo, tudi če ne bi bilo razdorov. Skozi zadnjih par let stranka ni mogla razviti svojih aktivnosti tako, kakor bi bilo potrebno, ker je bila še vedno v stadiju "preživljanja". V tem letu pa je zavzela svoje staro agitatorično in propagandistično življenje. Na potu je veliko organizatorjev, vsi dobri govorniki, ki vrše organizacijsko delo. V pogorskih državah agitira Emil Herman, bivši tajnik stranke za državo Washington, ki je bil v tem letu od Hardinga izpuščen iz zaporu, v katerem je bil pognan radi istih vzrokov, kakor Debs in drugi sodruzi. V Idaho je v dvanajstih dneh organiziral štiri socialistične lokale in stariim je pridobil novih članov. V Utah je organiziral tri lokale in s svojimi govori pridobil novih članov že obstoječim organizacijam stranke. Sedaj se mudi Herman v Coloradi, kjer bo organiziral državno organizacijo stranke, da bo sposobna nastopiti pri državnih volitvah v jeseni. — Organizator William A. Toole se mudi v W. Virginiji, kjer deluje za stranko. V desetih dneh je organiziral šest novih lokalov. — Meseca julija sta pričeli z organizacijskim delom sodruginja Mary McVicker in leta Morrow Lewis, prva v Iowi in druga v Minnesoti. W. A. Henry je obdrževal shode v Montani. Tudi on je ustanovil nekaj novih lokalov in pomnožil število članov stariim.

Eksekutiva stranke je zaključila poslato na pot toliko organizatorjev, kolikor bo največ mogla v svoji kampanji za pomnožitev članstva na najmanj 50,000 do jeseni.

V Michiganu sta bila na govorniški turneji za stranko med drugim August Claessens in Ross Brown. Pomagal jima je Ben Blumenberg, organizator stranke v Detroitu.

Tudi v Chicagi se opaža novo življenje, kar je v prvi vrsti zasluga novega tajnika okrajne organizacije, s. I. Mahlon Barnesa. Vsekakor, znamenja so tu, da se stranka navzgor in da je srečno prebolela najhujšo krizo.

Newyorško delavstvo za skupni nastop proti kapitalističnim strankam.

V tem listu je bilo že poročano o pregovorih, ki so se vršili v New Yorku med zastopniki socialistične stranke (newyorški del) in farmarske-delavske stranke ter zastopniki radikalnih unij, katere so za samostojno politično akcijo. Konvencija v ta namen se je vršila zadnji teden, na kateri je bilo 236 delegatov. Na-

tančni potek konvencije, ko to pišemo, nam še ni znan. Iz nekega poročila črpamo, da so bile debate parkrat precej vroče in zastopniki unije kurjačev so se korporativno odstranili, ker se niso strinjali z nekim odlokom socialističnega Algernon Lee-ja, ki je predsedoval konvenciji. Konvencija je ob sklepu soglasno zaključila, da se bo federacija delavskih strank in unij imenovala "ameriška delavska stranka" (the American Labor Party). Nominirala je skupne kandidate, ki bodo prišli na listo socialistične stranke in farmarske delavske stranke pri jesenskih volitvah. Konvencija je zaključila, da kandidatje te federacije ne smejo sprejeti nobene druge nominacije od katerekoli druge stranke, kar soglašajo z ustavo in pravili socialistične stranke in farmarske delavske stranke. Delavstvo v državi New York bo torej prvo poskušalo doseči večje uspehe z zedinjeno akcijo. Kapitalistični dnevniki, ki so prinesli poročila o tej konvenciji, pravijo, da je značilno to, da bodo unije prvič v zgodovini dežele posegle v tej federaciji v samostojno politično borbo, kar pomeni temeljni prelom Gompersove taktike.

Socialistična stranka je na konvenciji v Detroitu in pozneje v Clevelandu imela na vidiku tako federativno stranko ameriškega delavstva in je na obeh omenjenih zborih sprejela tozadevne zaključke in regulacije, o katerih smo obširno poročali. Članstvo ni edino v spremembi te taktike. Pittsbuighška socialistična organizacija je predložila iniciativni predlog, da se tozadevni zaključki konvencije v Clevelandu predložijo na splošno glasovanje članstvu stranke. Omenjena organizacija ima 350 članov in predlog bo skoro gotovo dobil zadostno podporo od drugih klubov in če se to zgodi, pride pred članstvo v potrditev ali odklonitev. Socialistična organizacija v Oaklandu, Calif., je tudi nasprotna akciji za sklepanje zvez z unijami in drugimi delavskimi političnimi skupinami in je za samostojno nastopanje, kakor dosedaj. V tem smislu je sprejela tudi resolucijo.

Vsekakor, stvar ima dobre in slabe strani. Toda izgleda, da bo newyorškemu vzgledu sledilo vse ameriško delavstvo, razun gotovih struj, ki hočejo nastopati kot sekte, neglede, kako so majhne in brezpomembne. Delavstvo, kakor je razdvojeno danes, je prešibko za uspešno nastopanje v varstvu svojih že tako malih pravic in pridobitev, ki si jih je izvojevalo prejšnja leta. Niti ni izgleda, da bi se mogla v tej deželi absolutno uveljaviti kaka posamezna delavska struja. In to je napotilo nekatere ameriške socialiste, da so pričeli s kampanjo za federativno stranko, in njihov predlog v tem pogledu je bil prvič predložen konvenciji socialistične stranke v Detroitu, kjer je prodrli. Eksekutiva stranke je šla na delo in skušala sklicati konferenco, na katero so bile povabljene vse delavske politične stranke, struje in unije ter farmarske organizacije. To je, tajništvo stranke jim je poslalo vprašanje, na katero je želela odgovor, če so pripravljene poslati svoje

zastopnike. Oglasilo se jih je precej, toda večina odgovorov je bilo zato, da pride poziv od kake druge skupine in ne od socialistične stranke, ker je treba računati na dejstvo, da bi to pri nekaterih naredilo vtis, da jih hoče stranka anektirati. Pregovori so se vršili naprej in proti koncu zadnjega leta se je vršila v Chicagi konferenca "za progresivno politično akcijo", ki so jo sklicale nekatere železničarske unije. Na nji so bili tudi socialisti kot neuraadni zastopniki stranke. Rezultat konference ni bil dovoljen. Sprejetih je bilo nekaj resolucij in narejenih nekaj zaključkov, ki pa niso bili povsem v soglasju z našo stranko. Zato je konvencija v Clevelandu zaključila, da smejo zastopniki stranke tudi v bodoče prisostvovati takim konferencam, nimajo pa pravice v imenu stranke delati obveznih zaključkov. Vsi eventualni sprejeti predlogi morajo biti predloženi članstvu naše stranke na splošno glasovanje. Ob enem pa je clevelandska konvencija zaključila, da imajo okrajne in državne organizacije socialistične stranke pravico delati zveze z radikalnimi unijami in drugimi delavskimi strankami za skupno nastopanje v volilnih bojih in drugih akcijah proti kapitalizmu, kjer je to izvedljivo in na korist delavski stvari.

Premogarska stavka.

Zločin, ki ga vrše premogovniški baroni nad svojimi delavci že od 1. aprila, še ni zbudil mas ameriškega ljudstva. K večjemu, da so pripomogli do večjega zanimanja za ta boj izgredi v Herrinu in se je celo Harding s svojimi tajniki spomnil, da je v Zedinjenih državah okoli 600,000 premogarjev na stavki.

Pričele so se konference in Harding je prišel s predlogom, naj se premogarji vrnejo na delo, dobivajo naj staro plačo, med tem pa naj se posebna komisija posveti preiskavi premogovniške industrije ter spornih vprašanj med operatorji in premogarji, nakar naj odloči plače in izreče razsodbo v drugih spornih zadevah med operatorji in delavci.

Baroni s tem nasvetom niso zadovoljni. Tako lepo je šla naprej njihova igra, "blokada", ki jo vrše nad premogarji, že kaže svoje posledice, pa pride Harding s takim neumnim nasvetom. Operatorsko glasilo "Coal Age" kriči, da se je predsednik podal propagatorjem terorja, umorov in nasilja, mesto, da bi varoval deželo pred anarhijo in kaznoval kršilce postav. Hardingova sugestija ima razne hibe, namreč za operatorje. Vsi premogarji, ki so na stavki, niso delali v unijskih rovih. Kako naj se stvar uredi v rovih, ki niso unijski, dasiravno so njihovi premogarji na stavki? Operatorji pravijo, da jim ne dajo plač, kakršnih so bili deležni premogarji v unijskih rovih. "Coal Age" omenja, da Hardingov način ne rešuje vprašanja, ampak le odlaga odločilni boj do leta 1923. Torej poraz unije, na vsak način! Seveda se znajo operatorji pri svojih bojnih načrtih temeljito urezati. Prej ali slej se bodo, o tem ni dvoma.

Kakor omenjeno, se pogajanja vrše, toda unija bo imela pri tem velike težave ravno zato, ker niso vsi rovi, v katerih je stavka, unijski. Morala bo dati tudi gotove pogoje, kakor tudi operatorji. Merodajne faktorje sili na posredovanje tudi pomanjkanje premoga, ki se že dalj časa opaža. Tudi zima se bliža. Razun tega ni dobro izigravati stotisoče premogarjev predolgo časa. To menda čutijo sedaj tudi v Washingtonu. Če bi imela unija sredstva, kakor jih nima, bi se bilo. Tako pa morajo iti premogarji in njihove družine skozi težke čase, kajti želodec zelo težko štrajka. Premogarji

si drug drugemu pomagajo, kakor že morejo. Sedaj ko so podjetniki mislili, da je stavka zanje že skoro dobljena, morajo premogarji pokazati močno, neodarno fronto. Tudi skebe je treba odvrčati od južnega dela. Ti so v največjo kvar v delavskih bojih. Zavedno delavstvo pa naj vrši v teh časih propagando za solidarnije nastopanje vsega delavstva v industrijskih bojih. Sedanje stavke nudijo za tako poučevanje najboljši material.

Zdravstveno stanje E. V. Debsa.

Kakor smo že večkrat poročali, je dolgotrajni napor pustil na staremu sodrugu Debsu svoje sledove, kvarne njegovemu zdravju. Zdravniki so mu takoj po prihodu iz zapora prepovedali posegati aktivno v politično življenje. Debs trpi na živčni onemoglosti. Kakor poročajo, se je prišel zdraviti v neko čikaško zdravilišče, ki se nahaja v bližini gl. stana socialistične stranke.

Debs ne želi ničesar bolj kakor strnjenja vrst ameriškega delavstva. Enega njegovih člankov, v katerem piše o potrebi zedinjenja delavstva, smo priobčili v predzadnjem Proletarcu. Mučno je zanj, ko bi našel med maso in jo pozival pod socialistični prapor, pa ga fizična onemoglost drži od tega dela.

Takoj, ko je prišel iz zapora, je izjavil, da bo delal za enotno delavsko fronto, ne tako, kakor delajo sedanji legalni pristaši legalne delavske stranke, ampak kakor je treba — tako, kakor socialisti morajo delati. Pozival je ameriško delavstvo in ga poziva sedaj, naj se organizira pod rdečo zastavo socializma, da bi čimprej v stanju ponesti jo k zmagi.

Ali Rusija tudi gmotno podpira komunistično gibanje v tujih deželah?

Velikokrat pridejo v javnost vesti, da troši Rusija visoke vsote za podpiranje komunistične propagande v drugih deželah. Svoječasno je prišlo na dan, da so ponujali londonskemu delavskemu dnevniku "Herald" visoke vsote, ki pa jih je uprava odklonila, dasiravno se je list nahajal v finančnih stiskah. Pečata "podkupljenosti" ni hotel sprejeti. V Nemčiji prinajsoj dokaze, da dobivajo nekateri važnejši nemški komunistični listi pomoč iz Rusije. Rusija se namreč trudi dobiti v Nemčiji jako oporo. Zinovjev priobčuje v imenu III. Internacionale razne proglose, naslovljene nemškemu delavstvu, v katerih ga poziva po starem načinu, naj vzame vso moč v svoje roke in da naj pometa s socializdajalci. Enega teh apelov zaključuje s kljuci: "Doli z reakcijo! Doli z buržvazno koalicijsko vlado! Živila borba za delavsko vlado!"

Glasilo večinskih socialistov, "Vorwaerts", poroča, da so na komunističnem zboru v Jeni razpravljali, dali naj se zlato, poslano iz Rusije v propagandistične svrhe, isti vrne v prid gladujočemu prebivalstvu. Stvar je bila odložena za tajno sejo, na kateri je bil predlog poražen z motivacijo, "da se bo komunistično gibanje v Nemčiji zrušilo, če ne bo dobivalo gmotne podpore iz Rusije."

Tudi v Mali Aziji troši Rusija velike vsote za svojo propagando, največ naperjena proti Angliji, ki je Rusiji v Mali Aziji najnevarnejša nasprotnica. Pod rizmom ji je bila tekmovalka v imperialističnih ciljih. Sedanja ruska propaganda se razlikuje od caristične. Ampak Angležem je še bolj nevarna ko prej. Veliki angleškega vpliva v Mali Aziji je že uničenega. Razumljivo je, da se komunistična propaganda v Nem-

in v Mali Aziji razlikuje ko noč in dan. Ampak ali enakemu namenu, v kolikor se tiče zunanje politike ruske sovjetske vlade.

Znano je, da vsaka država troši milijone na leto za ruske propagande v tujih deželah, mnogo od tega denarja za špionažo. Rusija ne more držati križem rok in podpira tisto propagando, ki ji je v sedanjih razmerah najbolj v prilog. Nesreča je le, da je razdiralna za delavske organizacije. Mnogo bolje bi bilo delati za delavsko solidarnost, kakor pa skušati okupirati delavske mase pod okrilje Moskve. Ta taktika se je dosedaj izkazala za neuspešno in bi jo ruski komunisti smeli prenehati, kar bi bilo na korist stvari mednarodnega delavstva in Rusije.

Delavstvu vseh dežel!

Prišli smo v Berlin po navodilu Mednarodne Delavske Unije socialističnih strank v pogledu priprav na zedinjenje zedinjene fronte delavskega razreda zama in zastopniki druge in tretje Internacionalne. Sedaj, ko je naše delo momentalno prekinjeno, se ne smemo čuti ne da bi preje povedali delavstvu vsega sveta, take težave so se nam stavile na pot.

Dunajska Unija si je ob svoji ustanovitvi februarja 1921 prva vzela za nalogo širiti idejo zedinjene fronte med vrste proletariata, dasi so se ji na vseh straneh stavile ovire. Izjavila je, da je zedinjevanje delavstva v vseh deželah, ki se je bilo razdružilo radi posledic vojne, izvedljivo edino potom koncentrirane delavske fronte. Delala je neutrudoma za to samodano glavno nalogo in v ta namen ustvarila bazo v obliki odbora vseh dežel, kateri je imel nalog delati na pripravah za mednarodno delavsko konferenco.

Pri pripravljanju za tako konferenco je bilo samozreznost umevno, da vsi, ki ji mislijo prisostvovati, morajo imeti odkritosrčne namene zediniti vse svoje sile v ta namen in se izogibati novim razdorom in ne ustajati združevalnih agencij za gotove namene pomembnih strank.

V strankah, pridruženih drugi Internacionali, predladujejo v prvi vrsti interesi za varovanje njihovih interesov pred razkoli in razpadanjem, ki so obrnjene proti boljševikom. Toda v njihovem boju proti komunistični demagogiji so izgubile iz vidika splošne potrebe in stalne interese delavskega gibanja, tako da so te stranke bile vsled svoje oportunističke politike od vsega začetka v opoziciji proti zedinjeni fronti delavskega razreda. Tako je druga Internacionala vedno stavila nove ovire delovanju za zedinjenje delavstva.

Moskovska Internacionala je bila en čas vodena od leve ruske zunanje politike, ki je stremila imeti na drugi strani podporo svetovnega proletarijata za svoja prizadevanja v boju proti kapitalističnim vladam. Radala so v Moskvi pritrtili ideji za obdržavanje splošne delavske konference. Ampak pri svojih akcijah niso ničesar storili v doseg tega namena. Nasprotno, boljševiška vlada ne samo, da ni prenehala s perzekucijami proti socialistom v Rusiji, ampak jih je še povečala in nadaljevala z napadi proti svobodi misli in akcijam delavskih federacij ter proti prizadevanjem za samoodločevanje ljudstva. Nadaljevala je v zedinjenem nesporezumu in razdora ter žalila in obrezovala socialistične stranke katerim je navidezno karkoli voljo za kooperacijo. Njena taktika je bila namerana tako imenovanemu "razkrinkavanju"; geslo za

zedinjeno fronto ji je bilo le sredstvo namena. S tem načinom ne samo da ni mogla ustvariti dobrega razpoloženja in odkritosrčnosti, ampak je vsled pomanjkanja dobre volje vse to uničevala.

In tako so predstavniki druge Internacionalne prišli na sejo odbora Devetih edino z namenom izjaviti, da se njihovi predpogoji za sklicanje svetovne delavske konference, kot prenehanje s terorjem v Rusiji in spreminitev taktike napram delavskim unijam, niso izpolnili. Reprezentantje tretje Internacionalne so na drugi strani pritiskali za sklicanje takojšnje svetovne delavske konference, neoziraje se na številne težave, ki bi jih bilo treba v tak namen premostiti. Te razlike v nasprotujočih si zahtevah so za sedaj onemogočile vsak nadaljni korak za sklicanje konference svetovnega proletariata in tako je bilo razbitje Odbora devetih neizogibno.

To prekinjenje prizadevanj Dunajske delovne unije za realiziranje trdne delavske fronte more biti samo začasno.

V času, ko kapitalistične države v svoji tekmovalni borbi, ki vsebuje nevarnost nove vojne, in ki s svojimi skupnimi prizadevanji za izkoriščanje delavskega razreda ogrožajo pravice proletariata v vseh deželah, povečujejo brezposelnost, ovirajo ureditev plač, daljšajo delovne ure, povečujejo mizerijo in zatiranje, bo delavstvo v stanju postaviti trdno črto na vseh svojih bojiščih le če se zedini in s skupno močjo nastopi proti naraščajoči ofenzivi imperializma in kapitalizma.

Naloga delavstva je s svojim pritiskom premagati slabe namene politike razdiranja na eni strani in mržnje ter ozkosrčno politiko na drugi strani, z namenom, da se preneha z razdvajanjem delavskega razreda, ki slabi njegovo moč po vsem svetu.

Dunajska Unija bo nadaljevala s svojimi prizadevanji za doseg edinstva mednarodnega delavstva. V ta namen zbira ona delavce v svoj krog.

Delavci, vaša stvar je v nevarnosti!

Delegacija Dunajske Delovne Unije v Oboro devetih.

Adler (Dunaj); Bracke (Paris); Crispian (Berlin).

Razkapanost delavskih organizacij v Poljski.

O razcepljenosti poljskih delavcev smo že večkrat poročali. Kakor na političnem polju, tako je poljsko delavstvo razdvojeno tudi v strokovnem oziru, kar dokazujejo sledeče številke:

Centralni zvezi razrednih unij (socialistična organizacija) pripada 402,000 članov.

Strokovna organizacija židovskega delavstva ima 90,000 članov.

Poljske narodne strokovne unije (patriotične) imajo 60,000 članov.

Krščansko socialne unije imajo 50,000 članov.

Med poljskimi unijami prevladuje industrialna forma organizacije. Socialistične unije so priključene amsterdamski Internacionali. Komunisti so posebno aktivni v socialističnih unijah in v nekaterih imajo večino. Kakor povsod, slabe taki medsebojni boji tudi unije poljskega delavstva. V par mestih so unije izključile komunistične člane in slednji razpravljajo, če ne bi bilo dobro ustanoviti komunistične unije in jih pridružiti moskovski Internacionali, če pa to ne bo izvedljivo, naj bi bile samostojne. Komunistično gibanje na Poljskem je namreč nelegalno.

Nekaj slik iz Jugoslavije.

Kakor skoro po vseh mestih po svetu, vlada tudi v jugoslovanskih mestih pomanjkanje stanovanj. V Ljubljani, kjer se letos gradi precej novih hiš, stanuje v vagonih glasom neke vesti 37 strank z 281 osebam, v barakah 261 strank z 1270 osebami, v kletih 275 strank z 1065 osebami. Če je vojna, tedaj najde državna vlada in lokalne oblasti hitro sredstva in načine v prizadevanjih za "obrambo domovine"; poslopja, mostovi, pota, tovarne, vse raste kakor iz tal. Mar bi ne bilo v korist domovine pokazati nekoliko te energije tudi v mirnih časih? Stanovati v vagonih, vlažnih kletih in nesanitarnih barakah ni prijetno, posebno še ne, če se pomisli, da je človeško življenje le kratko; priti na svet samo zato, da stanuješ v kletih in vagonih ter ješ črni kruh in močnik, se pa res ne izplača. Vera v izveličanje po smrti pa je tudi zelo špekulativna reč.

Za časa Aleksandrovega bivanja na Bledu, kjer je užival medene tedne, je bila tam tudi kraljeva godba, broječa 42 mož. Blejski župnik je prosil kralja, naj dovoli tej godbi igrati pri procesiji na sv. R. T. Kralj je dovolil, kar je bilo za Sveto Rešenje Tela velika čast, pa tudi za blejsko prebivalstvo. Take reči se morajo zapisati v arhiv, da bodo še pozni rodovi vedeli o tej počastitvi.

Jugoslovansko časopisje iz dnevov kraljeve poroke je pred dobrim tednom dni dospelo v to deželo. Opisi poroke so zanimivi, ker se iz njih razvidi, kdo je in kdo ni prepojen s hlapčevskim duhom. Demokratski (slovenski liberalni) listi so imeli največ poklonov, prav do tal. Klerikalni so bili "ja in ne", vendar pa so izrekli svoje častitke in udanostne izjave kraljevi dvojici. Tudi narodni "socialisti" so se poklonili.

V sledečem podajamo nekaj izčrpkov iz starokrajških listov o tej poroki, o drugem pa je bilo v tem listu že povedano mnenje ameriških zavednih delavcev z ozirom na kraljevsko slavlje.

Zagrebske "Novosti" pišejo: "Novi List" javlja, da je na vprašanje narodnega poslanca Angeliča ministar financ odgovoril, da se je potrošilo za kraljevo poroko 53 milijonov dinarjev, kakor sledi: Za zgradbo kraljevega dvorca 33 milijonov dinarjev; za svatbo 6 milijonov; za vojaško stražo pri svatbi 4 milijone; za gostije poldrug milijon." Poleg teh je bilo še veliko drugih stroškov, nenaznačenih v tem računu, ker so bile vsote dobljene iz drugih virov.

"Jugoslavija", glasilo "narodnih socialistov", iz katerega pridno zajema tudi g. F. Novak za svojo "Slovenijo" v Milwaukee, piše v eni notici:

"Kralj Aleksander je svojo mlado ženo, prvo kraljico Srbov, Hrvatov in Slovencev, povedel v biser Slovenije na Bled, kjer bo v svoji vili "Suvobor" preživel nekaj tednov. Nastanil se je v gradiču, do pred kratkim last avstrijskih knezov Windischgraetzov, v katerem je pred leti preživela svoje medene tedne vnukinja predzadnjega avstr. cesarja Franca Jožefa. Nocoj se je Bled poklonil svojemu mlademu vladarskemu paru. Priredil jima je veličastno serenado, obsežno in krasno, ki si jo je težko predstavljati, kdor je ni videl na lastne oči. Bled je ves v zastavah in zelenju, ki še poveča itak nepopisne naravne krasote. Velike množice občinstva je prihitelo v ta divni kotic Slovenije, da se udeleži sprejema in izkaže svojemu kralju in mladi kraljici svojo radost in svojo udanost. Danes so bili vsi vlaki na Gorenjsko nabito polni, zlasti pa posebni vlak, ki je prišel okrog sedmih na blejski ko-

lodvor. Na Bledu je bilo nocoj gotovo nad 10.000 ljudi. Ni je hiše ali vile ali druge zgradbe, ki ne bi imela zastave in zelenja in vencev. Skoraj na vseh okoli mignjajo lučke, sveče, lampijončki, vmes pa elektronske žarnice. Posebno krasen je pogled na grad, kjer stoji na stotine lučic, in ki je ves v zelenju in zastavah. Srečna je bila misel, da so na ta večer ob krasnem luninem svitu priredili "beneško noč" na Blejskem jezeru. Polno čolnov z radostno množico je plulo po jezerski gladini. Čolni in čolnički so bili krasno ozaljšani z zelenjem, cvetjem in zastavicami. In lučka po lučki lampionček pri lampiončku, čaroben pogled, ki ostane neizbrisen v spominu. Blejski Sokol je imel poseben čoln, na katerem se je blestel napis "A in M", ravnotako tudi čoln organizacije nacionalistov. Posebno veliki žareči črki "A in M" sta se daleč naokoli blesteli visoko gori na grajski skali. Čoln godbe dravske divizije je plul po jezeru in zvoki so se daleč razlegali po vodi med žoborenjem lahkih valčkov Blejskega jezera. Med slavnostno razpoloženo množico domačinov in gostov sta prišla tudi kralj in kraljica in sta stopila v krasno ozaljšan čoln, ki ju je peljal po jezeru. Pevska društva so zapela jugoslovansko in romunsko himno. Ko so zapeli krasno "Otok blejski kinč nebeški", je ves blejski otok na mah razel in vsi sočernih lučkah, kar je pri gledalcih izzvalo nepopisno vtis. Množica je kraljevski dvojici na potu iz gradiča in na povratku in ves čas, ko je bivala v njeni sredi, prirejala navdušene ovacije. Kralj in kraljica sta v ginjeno zahvaljevala za vse izraze te globoke ljubezni. Nepopisane ostane vtis, ki ga je na kralja in kraljico napravila nocojšnja serenada. Le počasi se je množica vračala deloma v svoja stanovanja, deloma pa proti kolodvoru, kjer jo je posebni vlak zopet popeljal domov."

"Avtonomist", katerega izdaja A. Prepeluh z nekaterimi drugimi tovariši, ki so si nadali za glavno nalogo propagirati avtonomijo Slovenije, je priobčil o tej poroki članek, radi katerega je bila dotična izdaja lista zaplenjena. Cenzor je poleg tega navedel še par drugih člankov v dotični številki, radi katerih je moral zapleniti list. Med novicami piše "Avtonomist": "Naše gosposko časopisje nam vsaki dan servira vesti kako slovensko ljudstvo prijazno pozdravlja našega kralja in kraljico. S tem hoče uganjati nekakšno "demokratsko" politiko. Mi pravimo, da je takšno pisarnje skrajno žaljivo in za vse ljudstvo i za kralja in kraljico. Če živi kraljevi par med nami, se lahko nanesse, da bo vedno in povsod prijazno in lepo sprejet, ker smo omikan evropejski narod, ki vé kaj se spoštovati. Tudi naš kmečki ali delavski republikanec bo kralja kjerkoli in kadarkoli ga bo srečal, prijazno in spoštljivo pozdravil. Naše ljudstvo je dovolj omikano, da vé kaj je prav in kaj ne. Samoposebi je tudi umevno, da ni Slovenca, ki bi mu želel ali — Bog ne daj! — celo hotel kaj slabega. Prosto in svobodno se lahko kraljevi par giblje med nami, ker znamo ceniti osebno svobodo in dostojanstvo. Odkrito rečeno: Bojimo se le, da bi utegnili naši slavnoznani petolizniški slovenski ki človeku nikjer in nikdar ne privoščijo miru, kraljevemu paru zagreniti bivanje med našim ljudstvom. Ali ne vidijo, da se jim kraljevi par umika, kjerkoli more in se brezskrbno suče med našim preprostim ljudstvom? In to je prav! Naj se kraljevi par pri tem prepriča, da naše slovensko ljudstvo ni tako barbarško in divje, kakor so ga slikali v Belgradu razni centralistični politikarji, da bi ga očrnili na vse plati, sli pa s takim izdajalskim postopanjem otepsali. Pri kmet, ki bo kralj z njim govoril, bo dokaz, da smo Slo-

mi miroljuben, evropsko omikan in spoštuječ narod."

leti list dodaja: "Na interpelacijo poslanca Andjele koliko je veljala kraljeva poroka državo, je odgovoril finančni minister Kumanudi sledeče: Za opravo leta 33 milijonov dinarjev, za dograditev dvora 8 in pol milijona, za ženitovanje 6 milijonov, za prevoz voznikov 4 milijone, za sprejem gostov 1 in pol milijona dinarjev. Skupna vsota znaša torej 53 milijonov dinarjev ali 212 milijonov kron. V to vsoto pa niso všteti stroški, ki jih je imela belgrajska občina."

Na drugem mestu piše "Avtonomist":

"Nekatera naša jara gospoda se navidezno silno nanašajo na našo zadnjo številko, češ, da smo smešili kraljevo poroko. Pribijemo, da zoper kraljevo osebo niso pisali niti ene žal besede. Vse pšice so letele na računstvo listih političnih koristolovcev, ki so v stari državi na žive in mrtve prisegali zvestobo cesarju, kakor pa so takoj, kljub vsem zvestim svojim prisegam zapustili, ko je padel. Danes uganjajo prav takšno računstvo; njihov patriotizem drži samo toliko časa, kolikor jim nese. Pa niti en dan več! Saj poznamo vedno te gospode iz časov jugoslovanske propagande, od leta 1915—1918! Kakršni so bili takrat, takšni so še danes. Poznamo visokega vladnega funkcionarja, ki je leta 1918 kupil srbsko in laško slovnico, ter jo prav pridno učil. Vprašan zakaj to dela, je odgovoril: "Pravijo, da bo Avstrija razpadla. Nič se ne ve, ali pridejo Slovenci pod Srbe ali pa Lahe." Ta gospod ima danes prav visoko mesto in je hura-patriot. Večina te jare gospode je takšna. Uboga monarhija, če bi bila odvisna res le od teh lizunov, te koristolovne gospode, ki ji ni nič ne za državo, ne za kralja, ne za monarhijo — ampak le za sebe! Hinavci!"

Zanimivo bi bilo priobčiti kratke izčrpnke "porokov", ki jih je delalo klerikalno in liberalno časopisje, posebno liberalno, ki se kar topi "ljubezni" do kraljeve. Socialistični "Naprej" piše o njih:

"Vsi ljubljanski meščanski dnevnikarji kakor "državotvorno" Jutro, "republikanski" Slovenec, narodno-socialistična" Jugoslavija in pa stara "fregata" Slovenski Narod, so izšli v četrtek 8. junija v povečani množinski obliki s posebnimi poročili o svečanostih kraljeve poroke. Vse je seveda prekosilo čast, ki je zapisalo v svojim uvodniku: "Prostrana naša domovina se je odela s cvetjem, s cvetjem močvirja, kakor je vrednost in trajnost čušte, belim, čistem, jasno njihova iskrenost, in rdečim, kakor je bel njihov ogenj." Za njim pride pa takoj "Slovenec", ki pa prinaša na drugi strani za svojo slavnostno poročilo iz sovjetske Rusije. "Slovenec" zasluži to svoje dvojno lice prav pošteno brco . . ."

Na Hrvatskem ni bilo tako živahno. Tam nimajo nobenih Srbov in še manj srbskega kralja. Hrvatji so po poratu postali republikanci, menda največ vsled omneje do srbske dinastije. Pred vojno so bili znani kot veliki monarhisti in lojalni habsburški kroni. Tem jim norejo več delati poklonov, srbskemu kralju jih niso, ker se smatrajo za boljše od Srbov, pri tem pa jim vlije olje na ogenj vladna kamarila v Belgradu, ki je mislila, da bo s silo in terorjem ustrahovala za vse hrvatsko ljudstvo. Dne 9. junija je napravila hrvatska godba po Zagrebu mirovoz v počast kraljevi pokojni in godbi se je pridružila skupina akademikov, ki je tozila v sprevodu državno zastavo. To je bila "jugoslovanska" omladina, ki je vzklikala po zagrebških ulicah kraljici, Jugoslaviji itd. Ampak v Zagrebu so poleg "Jugoslovanov" tudi Hrvatji, ki so takoj izvedli protidemonstracijo. Padlo je nekaj strelav,

pobitih je bilo par šip, vrženih je bilo nekaj kosov opek, potem pa je policija vse skupaj razgnala. Kraljevo poroko je na Hrvatskem praznovalo le uradništvo in "jugoslovanska" akademska omladina. Narod kot masa je ostal napram svečanostim indiferenten, časopisje pa je izven par izjem o stvari molčalo ali pa poročalo o nji v povsem hladnem tonu.

Vsa stvar je imela relativen značaj birmanske slavnosti kjer na deželi. Ljudje postavijo mraje, cerkev in hiše ozaljšajo, ljudje se praznično oblečejo in otroci se vesele. Kraljeva poroka je bila taka "birmanska slavnost" v povečani obliki. Angleška princezinja Mary, ki se je pred par meseci poročila, je imela veliko večjo, impozantnejšo poročno slavnost. Angleži si jo namreč ložje privoščijo, poleg tega je London mesto, medtem, ko je Belgrad za enkrat še velika vas. In tudi Ljubljana ni še nič drugega kakor "dolga vas". Mnogo ljudi je še v Jugoslaviji, ki si države ne morejo misliti brez vladarja in slovenska škricarija si ne more misliti dvorne poroke, kronanja ali kakršnekoli dvorne slovesnosti, kjer bi ne bilo vsaj malo tistega sijaja, kakršnega so včasih poznali na Dunaju. Srbi tega sicer niso navajeni, ampak slovenska in hrvatska gospoda jih bo že naučila, kako se napravi dvor impozantnim. Na kraljevi "ohceti" so stregli slovenski natakariji, poslani iz Slovenije nalašč za ta slučaj, kar je bilo za narod veliko odlikovanje. In ker je šel vladar na Bled, je bilo to zopet odlikovanje za Slovence, ali pa morda za Bled — kdo ve?

V tem listu je bilo že poročano, da imajo v Belgradu "trubel" s Aleksandrovim bratom Jurijem, ki baje zahteva pravico nasledstva na prestolu. Svoječasno se mu je pod pritiskom odpovedal, ker je baje pomoril par vojakov in častnikov. Pravijo, da je fant zelo togoten in poln slabil razvad. Vsekakor ni bil v čast dvoru, zato so ga spravili nekam na Francosko. Sedaj je postal ljubosumen na Aleksandrovo slavo in pošilja Belgradu iz Pariza grožnje. Pašić je baje sugestiral francoski vladi, da je Jurij bolan in bi ga bilo dobro dati v sanatorij. "Proletarec" je takrat pisal, da se to zgodi, kajti francoska vlada je vedno pripravljena napraviti uslugo za protiuslugo. Poznejše vesti govore, da je Jurij že v takem zavodu, dasiravno si vesti nasprotujejo. V skupščini bodo poslanci vlagali interpelacije in ministri bodo pojasnjevali. Ampak če je Jurij v sanatoriju, bo tam ostal, dokler se ne "izpametuje", ali vsaj, dokler se razmere kako ne predrugačijo, kar je zmirom mogoče.

Zelo neljubo dirnijo človeka v inozemstvu vesti o surovostih, ki jih uganjajo jugoslovanski častniki, večinoma Srbi, napram vojakom, s katerimi postopajo grše kakor s psi. Dopisnik tržaškega "Dela" piše:

"Evo vam en vzgled iz naše "najdemokracičnejše" armade na svetu! Mimo glavne mariborske kavarne koraka srbski častnik. Mimooidočega vojaka pozove, da mu z lastnim robcem očisti — čevlje. Poslušni vojak je vpricho pasantov izvršil ukaz domovine. — Če je demokracija naše vojske že na ulici tako odurna, kakšna je šele v kasarni. — Po ljubljanskih ulicah pelje balkanski oficir svoj vod, pred njim tava zamišljeno ponižen kranjski kmet s svojim vozom in ne vidi, da bi se moral umakniti idočemu vodu. Oficir zavpije nad njim: *Gazi pseto, in ga udari s sabljo po glavi!*"

Ampak "Delo" je komunistični list in patriotični ljudje — taki namreč, ki mislijo, da je vse, kar se dogaja v jugoslovanskih vladnih krogih, lepo in prav — mu očitajo, da je v službi italijanske propagande proti Jugoslaviji. Ali o surovostih častnikov je bilo že toliko poročano in v skupščini že več interpelacij, ki

potrjujejo resničnost takih vesti. Dnevnik "Naprej" piše v eni svojih izdaj meseca junija:

"Pred par dnevi je šel neki častnik v Ljubljani po Dalmatinovi ulici. Za njim je korakal njegov sluga, ki je vodil psa na jermenu. Naenkrat pridrvi avto in pes — morda je hotel po stari navadi za njim dirkati — se je slugi iztrgal iz rok. Pes se je približal avtu v toliki meri, da ga je ta zadel, pa brez vsake večje poškodbe. To pa je dalo častniku povod, da je na prosti in javni poti sredi civiliziranega mesta potegnil sabljo in z njo začel nesrečnega slugo obdelavati. Nato je začel komandirati in z njim eksecirati, kakor na vežbališču. Opozarjamo komando dravske divizije, da priredi po možnosti za take nadopolne častnike tečaj za "bonton" in evropsko obnašanje in za poduk v čustvovanju, ki mu pravijo sluga. Ob tej priliki bi se mogli taki gospodje tudi bolj podučiti o uporabi sablje in o vrednosti človeka nasproti psu. Opozarjamo tudi mestno komando, naj častnike tukajšnje garnizije pouči, da služijo hodniki v Evropi, razen notranjega Balkana, občinstvu za čisto drugo uporabo kot pa vojaškim osebam za vežbališče in naj takole enkrat za vselej prepove. Končno opozarjamo naše s. poslance na pogoste slučaje surovosti v Sloveniji od strani nad vse zvišenih častnikov naše armade. Naj tozadevno povprašajo g. vojnega ministra za njegovo mnenje o civilizaciji častnikov v jugoslovanski armadi. Pripominjamo še, da se je ves dogodek pripetil v bližini "Jutra" in je za tegale kulturno stopnjo celo značilno, da je za take stvari popolnoma gluhi. Mi si bomo več takih njegovih "objektivnosti" zapomnili za priliko končnega obračuna človeštva s surovo silo!"

Kakor poročajo iz Jugoslavije, prirejajo vojakom tudi predavanja, v katerih jim slikajo barbarstvo v sovjetski Rusiji. Namen teh predavanj je protiboljševiška propaganda. Ampak o barbarstvih doma ni treba predavati, ker jih vojniki vidijo in — čutijo.

Država želi, ali bolje, "državotvoren" element želi imeti lojalno prebivalstvo, zvesto armado, patriotično ljudstvo. Pretepanje vojakov na ulicah in ravnanje z njimi kakor z živino ni način, ki bi vojakom priljubil državo, kateri služijo. Če bi prišle kedaj v Belgrad v vojno ministrstvo kake odgovorne osebe, ki bi vedele nekaj o uljudnosti in lepem ravnanju, in v vojno poveljništvo ljudje, ki bi smatrali tudi vojake za ljudi, bi morali pričeti izdajati revijo, kako je treba postopati z moštvom, kako je treba ravnati z njim, da se mu ne greni mesecev in let, ki jih mora zapraviti v armadi. Tudi predavanja bi bila na mestu, s katerimi bi se učilo častnike pravila dostojnosti in lepega ravnanja z vojniki, ne da bi pri tem trpela disciplina. Mislite si vojaka, ki mora na sredi ulice brisati častniku prah raz čevljev! Mislite si drugega, ki mora "silcirati" sredi ulice za kazen! Mislite si drugega, katerega naduti oficirček pretepa in psuje v pričo ljudi! Poglobite se v njegov položaj, pa boste vsaj od daleč čutili, kakšne duševne muke ponižanja in razžaljenja trpi tak vojak. In vse mora potrpeti. Če ne, gorje!

Belgrajska vlada pridno prepoveduje zahajanje tujezemskih častnikov v Jugoslavijo, "ker širijo neresnične, državni sovražne in škodljive vesti." Res je, da se v propagandah zmerom pretirava. Toda že take vesti, ki so resnične, so dovolj za "blatenje" države in to blato, te madeže si dela sama, po svoji krivdi, in prav malo resne volje je opaziti pri merodajnih faktorjih, da se razmere izboljšajo. Kakor smo že mnogokrat naglašali: Iz Jugoslavije je treba čistiti balkanizem. Slovenija ni Macedonija, Dalmacija in Hrvatska ni Albanija. In tudi v Macedoniji ter v Črni gori bi se s pri-

ateljstvom pri prebivalstvu več doseglo, kakor z močnejšo prosno silo, ki vlada zato, ker je sila.

IZVOZNA TRGOVINA JUGOSLAVIJE

Glasom "Commerce Reports" z dne 26. junija 1922 leto, je Jugoslavija izvozila meseca januarja t. l. 13,400 metričnih ton žitnih proizvodov, v istem mesecu leta 1921 pa 37,006 metričnih ton. Zmanjšanje izvoza v tem kočem letu pripisujejo merodajni krogi v Jugoslaviji slabi letini 1921, in pa, da je bila voznja po Donavi po kateri se izvažajo največ žita, radi ledu zelo ovirana. Železnice so v tako slabem stanju in potrebne popravila, da niso zmožne prevoziti vso količino žita. Tudi izvoz fižola in cementa je letos manjši.

Na drugi strani je bil izvoz konj, goveda in prašičev v mesecu januarju 1922 nad štirikrat večji kakor istega meseca v l. 1921, namreč 44,056 repov naproti 10,309 v zadnjem letu. Primanjkljaj žita in krme v povzročil veliko draginjo, pa se živinorejcem ni izplačalo, ali pa sploh niso mogli, prezimiti živino. Izvoza mesnatih izdelkov se je povečal od 2,837 metričnih ton na 4,210 metričnih ton; izvoz lesa in lesenih izdelkov se je povečal od 22,000 ton na 59,000 ton. Tudi izvoz sadja je bil večji.

Kadar bo imela Jugoslavija moderno gospodarstvo, umno poljedelstvo in v trgovinskem in v drugih oziroma sposobno upravo, bo njen izvoz lahko ogromen. Sedaj je dežela še revna, četudi bogata po rodovitnosti zemlje, naravnih zakladih, vodnih potih in raznih drugih ugodnosti, katere danes še ni sposobna rabiti.

Ima tudi bogate vodne sile, večinoma neizrabljene; ima veliko rudnikov, ki se jih obratuje po starih načinih, zaloge rud, odkritih in neodkritih, ki se jih še ne izrablja.

Poročajo, da proizvajajo državni solni rudniki na Tuzli v Bosni 44,000 metričnih ton soli ali skoraj četrtino vse domače potrebe. Ako bi se v teh rudnikih uvedlo modernejši obrat, bi se produkcija lahko mnogo pomnožila. Tudi preмога ima Jugoslavija bogate zaloge, med temi mnogo v Sloveniji, kjer je obrat v prometnih sedaj najboljši, dasiravno ni vzoren. Druga industrija v Jugoslaviji životari, plače delavcev so nizke in delavska in kmečka masa živi v pomanjkanju, posebno v nekaterih krajih države. Polagoma se bo ljudstvo učilo upravljati svoja bogastva in jih izrabljati sebi v prid. Sedaj je v Jugoslaviji še vse nestopno, nekako nervozno in pri tem trpi gospodarstvo in bolj kakor bi itak trpelo vsled splošnih gospodarskih in političnih razmer po svetu.

Najbolj sovražijo socializem tisti, ki ga ne poznajo. Žalostno je pa, da ga mnogo tistih ne pozna, ki ne morejo pričakovati boljšega življenja zase ali za svoje otroke od ničesar drugega, kakor od zmage socializma.

Marsikdo misli, da je socialist, ker smatra za socializem to, kar se porodi v njegovi glavi. Pri tem pozabi, da se mora vse, kar je znanstveno, učiti, tudi če je samo po sebi popolnoma razumljivo. Da je država dva štiri, je povsem razumljivo, a vendar smo se morali učiti, da je tako.

Če ima kutar zvijačnost v sebi, si v svoji duševni nabožnosti domišlja, da je že moder. In s tem najbolje kaže, kako je zabit.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

SOCIALISTIČNI KLUB V MOON RUNU REORGANIZIRAN.

Javen shod v nedeljo 23. julija.

MOON RUN, PA.—Dne 14. in 15. julija nas je obiskal sodrug Chas. Pogorelec, upravnik "Proletarca", sedaj mudi na agitaciji za J. S. Z. in njeno glasilo v Pennsylvaniji.

Svojedobno smo v tej naselbini že imeli socialistični klub, ki pa je vsled raznih vzrokov razpadel. O stvarstvu se razgovarjali s sodr. Pogorcem, ki je izrazil željo, da se skliče sestanek bivših članov kluba in pa tudi tujakov, ki simpatizirajo s socialistično idejo in želijo socialistične organizacije za delavstvo.

Sestanek se je vršil dne 14. t. m., na katerem je bil prisoten več udeležencev. Nastopil je s. Pogorelec, ki nam je v kratko povedal o položaju, v katerem se nahaja delavski razred in o potrebi socialistične organizacije za delavstvo. Opaziti je bilo, da se navzoči strinjajo z njegovimi izjavami in rezultat sestanka je bil, da smo ustanovili socialistični klub št. 175. Vpisalo se je 14 članov, izvolili odbor in uredilo se je vse potrebno, da gremo z delom za socialistično propagando naprej.

Da nam je potrebna socialistična organizacija, tega ni treba še posebej omenjati, kajti dokazov za potrebo nam nudi ravno sedanji boj, v katerem se borimo premogarji. Dokaz je jasen. Ves vladni aparat je za strani premogarskih baronov. V vsaki stavki delavski na strani gospodarjev. To se bo dogajalo vse dokler delavstvo ne združi svojih moči v socialistični stranki in se poda v boj kot mogočna sila za izgon vlade. V zbornicah, v kongresu, v občinah in vseh povsod morajo biti zastopniki delavcev. Kadar delavstvo dovolj zavedno, bomo imeli večino v zakonodajni in vlada bo prehajala v naše roke. V ta namen mora delavstvo izobraževati v razredno zavednost. Družiti se mora v socialističnih organizacijah, kjer naj bo koncentrirano vse delo za našo stvar. Vse socialističnih listov je za delavce absolutno potrebno, ravno tako dobri knjigi in brošure. Za nas, slovenske delavce, imamo "Proletarca", ki je oral ledino socialistično idejo med slovenskim, odnosno jugoslovanskim delavstvom v Ameriki in kateri je še danes organ jugoslovanskega socialističnega proletariata in se želijo. Pričakuje se, da se nanj naroči vsak sodrug našega reorganiziranega kluba, ter da ga tudi vsaj čita in gleda na to, da ga širi tudi med našimi sodelavci kakor tudi onimi, ki jim je ideja socialistična blizu.

Na ustanovni seji se je tudi sklenilo, ker se nahaja Pogorelec med nami, da priredimo v nedeljo 23. julija t. popoldne v dvorani samostojnega društva javni shod. Govoril bo s. Pogorelec o današnjem položaju delavstva in o potrebi socialistične organizacije v borbi proletariata proti sedanjemu rednemu red.

Na ta shod vabimo vse delavce iz te naselbine, kar pomeni naše ženstvo, kajti tudi za te je potrebno, da se zavede, kako se otresti kapitalističnega jarma in da sodelujejo v borbi za izboljšanje razmer. Ravno tako vabimo slovensko delavstvo iz okoliških naselbin, da prispeje na ta shod v obilnem številu. Naj bo ta shod velika manifestacija razredne zavednosti slovenskega delavstva v tem kraju Pennsylvanije.

Na one, ki še niso pri našem klubu, apeliram, da nam pridružijo in se skupno z nami bore za osvoboditev delavstva iz mezdne sužnosti.

LUCAS BUTYA, tajnik.

Črna razdraži rdeča barva. Njegovo razdraženje je znamenje pomnožene pameti.

ČLANSTVU KLUBA ŠT. 1 IN SOMIŠLJE-NIKOM.

CHICAGO, ILL. — V petek dne 21. julija se vrši redna seja kluba št. 1, JSZ., v navadnih prostorih (dvorana SNPJ., 2657 S. Lawndale Ave.). Ker bo ta seja važna, naj se je članstvo polnoštevilno udeleži.

Kdor še ni povrnil neprodanih vstopnic, oziroma vsote za prodane vstopnice na piknik dne 18. junija, naj to stori do prihodnje seje, ali vsaj na seji. Vojni davek za te vstopnice je bil plačan naprej centralnemu odboru soc. stranke okraja Cook, in smo ga dobili povrnjenega le za tiste vstopnice, ki so bile pravočasno povrnjene. Zeleti je, da sodrugi take reči točneje odračunavajo.

Kot že poročano, je piknik čikaške organizacije socialistične stranke, ki se je vršil 18. junija, gmotno in moralno za sedanje razmere zelo dobro izpadel. Od prebitka na tem pikniku dobi list "Chicago Socialist" \$900. Tudi posamezni klubi so se gmotno opomogli, posebno listi, ki so imeli svoje prostore na izletnem vrtu. Klub št. 1 dobi od prodanih vstopnic okoli \$70.

Na prihodnji seji bo predloženo polletno finančno poročilo kluba. Poleg tega bo več drugih poročil, kakor tudi volitve v centralni odbor strankinih organizacij v Chicagu, oziroma v Cook County. Odbor za prireditev izleta tudi poda svoje poročilo na tej seji.

Kot znano, priredi čikaška organizacija stranke velik piknik ob priliki 21.letnice stranke v parku White City na "south side" (63rd St. in South Park Ave.). Vstopnice so po deset centov, od katerih ostanejo 4c v blagajni kluba, 6c pa gre centralni blagajni. Govorniki bodo nastopali popoldne in zvečer. Četudi je zabavni park White City za večino naših članov precej oddaljen, je vendar zeleti, da se tega piknika polnoštevilno udeleže in prodajajo zanj vstopnice. J. Mahlon Barnes, ki je pred nedavnim prevzel tajništvo centralne čikaške organizacije in uredništvo lista "Chicago Socialist", se trudi poživiti socialistično gibanje v Chicagu in treba mu je priznati, da pri teh prizadevanjih dela uspehe. Svoječasno je bil tajnik socialistične stranke. Pred zadnjim prihodom v Chicagu je bil upravnik pri socialističnem tedniku "New Day". Toda vsa njegova prizadevanja bi le malo izdala, če ne bi imel kooperacije aktivnih sodrugov v vseh delih velikega čikaškega mesta. Sodrugi Barnes je izrekel željo, da bi enkrat rad posetil sejo našega kluba. Ob priliki ga povabimo, mogoče prihodnji mesec. Ob tej priliki nam bo povedal svoje načrte in sugestiral načine, ki bi dovedli do boljše kooperacije med posameznimi organizacijami.

Ker je nekaj naših članov odpotovalo, nekaj pa, kar se pri socialističnih klubih vedno dogaja, prenehajo plačevati prispevke, je število dobrostojećih sodrugov in sodruginj pri našem klubu sedaj nekaj manjše kot 50. Želja nas vseh je, da število članov narašča. Klub št. 1 bi moral imeti najmanj 100 dobrostojećih članov. To je izvedljivo, ako bo vsak sodrug organizator kluba. Pripeljite na prihodnjo sejo nove kandidate in pri tem nikar ne pozabite pridobivati Proletarcu novim naročnikov. Kajti edino redni čitatelci Proletarca bodo ostali tudi redni člani pri klubu in sodelovali z drugimi na polju našega dela.—Tajnik.

ZA DELAVCA JE POVSOD SLABO.

WILLARD, WIS. — Ker že pošiljam naročnino, napišem tudi par vrstic. Sicer sem z naročnino že pozven, toda preje je pri najboljši volji nisem mogel poslati, kajti od zadnjega božiča denarja sploh videl nisem. . . . Se sedaj si za najnujnejše izdatke, ki niso direktno v zvezi s farmo, od ust odtrgam. Tu izkušam blažene dobrote, o katerih je bilo toliko hvalisanja v nekaterih "slovenskih" delavskih listih. Seveda — Na farmo! na farmo! da boste neodvisni! to se lepo glasi. Delavec v rovu ali tovarni je suženj. Farmer, ki nima sredstev, je še večji suženj, kajti njegovo življe-

nje je še mizernejše od delavčevega v industriji. Mi imamo sedaj tu "lep piknik", ker smo verjeli oglaševalcem in dopisnikom ter odšli na "divje" farme. Poprej, predno si človek ustvari lastno ognjišče, grede vsi prihranki, dohodkov pa nikjer. Tudi "krediti" se hitro izčrpajo. Jaz svetujem rojakom, ki mislijo kupiti farmo, naj vzamejo obdelano zemljo. V farmah, ki še niso farme ampak šume, so za tri štiri leta vsaki dohodki izključeni. V prejšnjih časih so si mogli tukajšnji naselniki dobiti kako začasno delo, da so vsaj nekaj zaslužili, o čemur sedaj ni govora. Kdor hoče službo, si jo mora poiskati že kje izven tega kraja, kar pomeni začasno izselitev. In tudi tak način ni prijeten, ne ekonomičen. Če živiš drugje, ti zastajajo stvari tukaj. Plače, če greš kam delati, niso visoke, dela naporena, hrana in druge potrebščine drage. Ako hočeš prihraniti kak cent, si moraš pritrjavati. Vsekakor, kakorkoli obračaš, povsod smola.

Imel bi dovolj snovi za obširen dopis, pa ga danes še ne mislim napisati.

Mike Brulc, nekdanji kansaški bojevnik za našo stvar.

POROČILO SODRUGINJE F. A. TAUCHAR O AGITACIJI ZA "PROLETARCA".

CHICAGO, ILL. — Na potovanju za nabiranje naročnikov Proletarcu v Waukeganu, N. Chicagu, Milwaukee, West Allis in Sheboygan človek opazi dosti zanimivega. Videla sem, kako se trudijo nekateri sodrugi in rojaki za razširjanje delavskega časopisja med maso; ustanovljajo klube in širijo soc. literaturo. Vidi se tudi, kako malo se zanima delavstvo samo zase. Če vprašam delavca, ako so naročili na delavski list, pa ti odgovori: "Kaj mi če delavski časopis? Saj sem napreden!" Ako reče da je napreden (kar je seveda vse prej kot resnica), misli, da mu ni treba čitati dobrega časopisa in ne biti v delavski politični organizaciji. Beseda "napreden" ga sama odredi vseh drugih dolžnosti. Naselbina Waukegan prekaša vse druge — kar sem jih jaz obiskala — s takimi naprednjaki, — dasi moram priznati, da so tudi tam nekateri zelo marljivi delavci na polju delavske prosvete.

Za časa mojega bivanja v Waukeganu sem imam najlepše zahvaliti družini Skala za prijazno postrežbo in sodelovanje pri agitaciji; istotako tudi družini Pirc.

Prišedši v Milwaukee sem se obrnila na rojaka Franka Perkota. On in njegova soproga sta me prijazno sprejela in tudi mnogo pomagala pri agitaciji za list. Rojak Perko in njegova žena sta splošno znana kot prava naprednjaka. Gotovo je največ njuna zasluga, da sem dobila toliko naročnikov za list Proletarec. Pozabiti ne smem družine Oblak na West Allis. Posebno gospa Oblak mi je mnogo pripomogla do tako dobrega uspeha v odnotni naselbini.

Obiskala sem tudi Sheboygan, ki je jako prijazno mestec. Čisti in sveži zrak, valovito Michigansko jezero, uljudni in prijazni ljudje — vse to vpliva na človeka nekam dobro. Ustavila sem se pri družini Somrak pri kateri so me prijazno sprejeli in povabili naj ostanem pri njih, kar sem seveda rada storila. Rojakinja Somrak me je peljala h gospej Skrinar (saj mislim, da se tako imenuje), ki me je prijazno sprejela in tudi vozila s svojo karo na agitaciji za list. Prvi rojak, ki sem ga vprašala, če se bo naročil na Proletarca, mi je odgovoril, da ne. "Sicer sem napreden človek, toda na list se ne bom naročil." Pripomnil je še, da naj kar nazaj grem, ker on dobro ve, da ne bom niti enega naročnika dobila. Nato smo se peljali k rojaku Menhardu, ki me je veliko prijazneje sprejel kot prvi. Takoj se je napotil z menoj na agitacijo, dasi je prišel ravno z dela in niti večerjati ni imel časa. V Sheboygan je dosti naprednih ljudi; je pa tudi veliko takih, ki se ne zanimajo za delavsko časopisje. Pravijo, "če nam bog ne bo pomagal, delavski časopisi nam tudi ne bojo." In med temi je tudi par business mož.

Da sem na Sheboygan imela tako dober uspeh, gre največja zasluga sodrugu Manhardu. On je človek, kakršne se redko dobi, da bi bili tako pripravljeni žrtvovati čas in denar za delavsko korist in razširjanje pravega časopisja. Omeniti moram, kako sva dobila naročnika na mostu, ki je zgrajen na sodih. Temno je že bilo in most se je suniljivo zibal, kot da bi v sodih razgrajale duše (spirits), ki so živele v njih pred po-

grebom John Barleycorn. Ampak to nas ni motilo. Proletarec je dobil novega bojevnika.

Sheboyganski Slovenci, presenetili ste me z vašo prijaznostjo. Vsem prisrčna hvala!

Slovenci v Waukeganu, Milwaukee, West Allis in Sheboygan potrebujejo socialistične klube. Samo članov je treba za organizirati klub, in te je lahko eni biti, ako se za stvar zavzame par oseb. Delavci pomeni to, da le organizirani boste močni dovolj, da se lahko ustavljate onim, ki teptajo vaše pravice!

Končno se še enkrat prav lepo zahvalim onim ki so mi pomagali pri agitaciji za Proletarca. In lo potovalnih zastopnikov je težko in vsako sodelovanje je cenjeno od zastopnika, ki vas obišče. — *FRANCES A. TAUCHAR.*

NEKOIKO ODGOVORA.

PURSGLOVE, W. Va. — Po svetu sem že od leta, ali polovico svojega življenja. Doživel sem veliko več slabega kot dobrega. To je usoda Proletarcu. In živimo v mizeriji in v večni borbi za borno preživetje, je kriv današnji družabni sistem in ne mi sam. In zun v toliko, v kolikor med večino mase nezavedno povzroča vzdrževanje sistema kakor je. Kajti, pa za zboljšanje življenjskega stanja imamo. Hrane je dovolj, obleke tudi, vseh drugih bogastev je v izobilju. Te reči pa posedujejo posamezniki, ki tvorijo majhen odstotek celokupnega prebivalstva po svetu. Ako bi delavstvo imelo več smisla za čitanje dobrega časopisa in več razumevanja za organizacijo, pa se manj nimalo za sindromane in razne gluposti, bi bilo seveda vse drugače. Ne briga se za zdravo politiko, ne za vojsko, ne za svoje organizacije, razum, in kolikor se kritizira in napada vseprek, kar koristi kapitalizmu in škoduje delavski stvari.

Mesto sodelovanja drug z drugim v prid delavskim interesom se delavci rajše kavsajo in opravljajo dela drugega. Tudi v časopise zanašajo take stvari, kar ni spretno izrabljati elementi, katerim je mnogo v tem, da se izbiri v kalnem med delavstvom.

Ta dopis pišem, ker hočem odgovoriti "prijazni vemu žanetu" na njegov dopis v "G. N." z dne 26. maja. Predvsem naj povem, da sem prav tako tekal na Poncija do Pilata za "G. N.", kakor žane za "Proletarcem", da ga je dobil v roke.

Mislim, da je minilo že mnogo let, od kar ni bil čital dobrega delavskega lista, če izvzamem "Proletarcem". Ali ni res tako, žane? Prepričan sem, da ako bi se žane naročil na Proletarca in ga pazno čital, se bi streljal takih kozlov kakor jih zadnje čase. S čim bi postal še dober agitator, kajti zmožnosti mu ne manjka, posebno v pisavi ne.

V svojem dopisu pravi, "da študiram že osmo leto". Zakaj vendar? Saj me nič ne teži, ker nimam nič nad sabo. Niti se ne tresem jeze, kot on, kadar koli se misli na zadnji dogodek. Možno je, da so ga zadnje dni godljaji tako daleč pritirali, da je videl v ogledalu, katerega se je pogledal, ne samo osmo, ampak šeststo žalost. Da odloži to preklicano moro, se je balo znebiti nad mano. Kadar je nepridaprav v stiski, ne bolj vpije: "Primité tata!" Tako se namreč prejo na kateri ljudje. Druge hočejo umazati, da bi sami ne gledali čistejši. Pa ne gre vselej tako lahko.

Da ga zanimajo razne reptilje, mu rad verjamem; saj je skoro vedno v hosti. Predno piše o takih stvareh, bi mu jaz svetoval, naj pogleda v pravila SSS in U. M. W. of A. Iz njih bi lahko spredel, da bi bratsko napadati nedolžne ljudi, oziroma člane. V drugih pa bi lahko spoznal, da sem imel popolnoma pravo sem v zadnjem dopisu obsojal sabotaže. Vprašate, kaj smo si pridobili z ono demonstracijo pri Gilbert and Davis Coal Company, ki jo tako goreče spsuješ? Smo li dobili skebe ven? In jeli so žanetu posledice tiste akcije? Vsi prizadeti so morali plačati po \$300 varščine, ali pa iti v zapor. Zato, ker sem bil početje obsojal z unijskimi voditelji vred, je žane imnil po meni in mi predbacival, da držim s skebi in da sem "kompanijski socialist".

Ko se je žane vrnil iz počitnic, je videl, da se društvo sitnosti radi poneverbe denarja, ki ga je nesel prejšnji tajnik, pa si je mislil, "ako kedaj sem imam 'čenč', da jim dam popra." Kot rečeno, storje-

so mu pravila SNPJ, deveta briga in nje članstvo
na vas, je napisal dolg dopis, v katerem je napa-
čno celo društvo. Posebno je še povdarjal, kako ima
društvo "oči zaplankane." Ko se je vršila prva seja,
je stočlansko društvo dalo razumeti, da ne odo-
dajo njegovega početja, zato ga je za tri mesece su-
penziral, ali pa da naj javno prekliče kar je pisal
društvu. Značilno je to, da so le trije glasovali
za njegovi suspenziji.

Kot 12-letni član raznih podpornih društev bi mo-
geli, da tako početje ni pravo. Na društvene in
seje sploh malokdaj pride. Za Žaneta bi bilo
malo premišljevat o teh stvareh, da se obva-
ra ponovnih blamiranj.

Ko sem ga zadnjic vprašal, zakaj ni pristopil v so-
cijalni klub ob ustanovitvi, potegne iz žepa staro
knjigo, ki je kazala, da je bil v Nemčiji član pri soc.
stranki. Nato mi prične razlagati, da se je že naveli-
čal v borbi in da člani v Nemčiji dobijo podporo (?),
zato stranki pa je treba plačevati samo prispev.

Glede srečk avtomobila povem, da sem dal v treh
tednih vsak denar nazaj, katere sem videl. Ostali so mi
še dolarji. Ko bi bil žane gentlemenki, bi me
lahko opomnil na tisti dolar predno je šel stresati
v jazo v časopis. Sicer pa bom poskrbel, da ga
ne dostiha deklica.

Če pisal bi tega radi sebe, kajti jaz lahko obračunam
vseh sporih osebno s prizadetimi, toda ker njegovo
delo in govorjenje lahko škoduje splošni delavski
gibanju, našim društvom in tukajšnjemu socialistične-
mu klubu, zato se mi je zdelo potrebno, da izve jav-
no, kakšen zgagar da je. — Pozdrav! — *Sprohar.*

NAŠIM SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V OHIO.

Ta mesec obišče večje slovenske naselbine v Ohio,
sodrugim Cleveland in naselbine v bližini Clevelanda,
sodruginja Frances A. Tauchar na agitaciji za
ustanovitve naročnikov Proletarca. Tisti, ki žele nabi-
tati kakšne knjige in brošure, lahko dajo naročilo in
ga sodruginja Tauchar. Knjige dobe potem v nekaj
dni po pošti. Pooblaščen je nabirati tudi oglase za

Sodruginja Tauchar je po lastni iniciativi obiska-
la katere naselbine v Illinoisu in v Wisconsinu in
vseh njenega dela je bil označen v številkah pod ru-
biko "Agitatorji na delu".

Kakor so ji šli sodrugi in somišljeniki na roko v
vseh mestih, katere je obiskala dosedaj, tako upamo,
da bodo k njo sodelovali tudi sodrugi in somišljeniki
v drugih naselbinah v Ohio, katere bo obiskala.

Upravništvo Proletarca.

Preleček zapisnika seje eksekutive J. S. Z.

DNE 29. JUNIJA 1922.

Novoči so Gotlicher, Godina, Cainkar, Aleš, Zaječ,
Bojanovich, Tauchar in Petrich. Predseduje Go-
tlicher. Zapisnik izredne seje prečitan in sprejet.

Tajnik Petrich prečita poročilo kluba št. 226 v
Utah, v katerem navaja tajnik vzroke, zakaj
se klub za en čas prenehati s poslovanjem. Vzeto na
sejo.

Dalje prečita dopis Gostilniške zadruge delavskega
križarstva v Zagorju ob Savi, v katerem izraža predsed-
nik zadruge željo, naj bi Proletarec in drugi delavstvu
naši listi objavili apel za zbiranje prispevkov za
pomoč delavskega doma v Zagorju. Zaključeno, da se
ta apel uredništvu lista za objavo.

Dalje prečita dopis Splošne delavske izobraževal-
ne zveze "Svobode" v Ljubljani, s priloženim oklicem
za ustanovitev fonda za Cankarjev spomenik, ki naj se
objavi v Proletarcu in v drugih listih. Zaključeno,
da se s tozadevnim apelom počaka tako dolgo,
dokler se zavladajo v deželi boljše gospodarske raz-
mere.

Tajnik poroča glede novih mesečnih strankinih
prispevkov, ki stopijo v veljavo s 1. julijem t. l. Pravi,
da v svetlih, ki se imajo pošiljati vsak mesec na gl.
in na državne in okrožne organizacije ni nobene

razlike; razlika bo le ta, da se ima s 1. julijem pošiljati
na gl. stan po 12 in pol centa od člana, na okrožne
organizacije po državah pa po 10c od člana, med tem
ko je bilo do 30. junija narobe. V vsoti, ki bo odraču-
njena vsak mesec gl. stanu, so všteti trije centi od čla-
na za pokritje konvenčnih stroškov. Za te stroške se
je do sedaj razpisaval poseben asessment po 50c od
člana. K temu je še pripomnil, da bo vsled tega po-
vračal gl. stan federacijam vsak mesec po 9 in pol
centa od člana, namesto 10c, ker gredo trije centi v
fond za pokritje konvenčnih stroškov.

Dalje pojasnjuje, da bo treba apelirati na vse od-
bore drž. organizacij za 50% popusta ali povračila od
vseh krajev, kjer ni okrožne organizacije. To so prizna-
le že illinoiška, pennsylvanška in ohijjska drž. organi-
zacija, le s tem pridržkom, da se popust ali povračilo
za neorganizirana okrožja vpošteva le tedaj, če bodo
k temu dopuščale finančne razmere. Povračuje toza-
devne svote do danes samo illinoiška organizacija, med
tem ko je dala pennsylvanška organizacija enkrat \$50
v organizacijski fond J. S. Z., in sedaj je radi Pogo-
relčeve agitacije povrnila za dva meseca prispevke,
ki znašajo \$48.12. — Se vzame na znanje.

Dalje poroča, da se je s pomočjo sodr. Pogorelca
reorganiziral klub št. 65, v Johnstownu, Pa. Nova
kluba sta se prijavila iz Ramsay, O., in Library, Pa.

Dalje poroča, da bi se imela vršiti revizija knjig
za jan., febr. in marc, ki se pa ni mogla, ker se je od-
zval na revizijo le sodr. Tauchar. Vsled tega priporoča,
da se vrši revizija sedaj za šest mesecev. Sklenjeno,
da ostane kakor dosedaj. Nadalje poroča, da Zveza
nima obveznosti, razen ruskega fonda, ki znaša okrog
\$250.00, blagajna koncem junija pa je bila okrog \$400.

Odpredse se razprava glede bodočega zbora J. S. Z.,
katere se vdeleže Tauchar, Petrich, Zajec, Aleš, Cain-
kar in Bojanovich. Končno se zaključilo, da se vrši zbor
na vsak način prihodnjo spomlad, in da se za pokritje
stroškov razpiše posebne prispevke po 10c od člana
mesečno. Pobiranje teh prispevkov pa stopi v veljavo
še le v dveh mesecih od tedaj, ko konča premogarski
štrajk. Vse druge priprave za zbor se vrše po pravilih.
Zadevo zbora, to je vprašanje kraja, kjer se ima vršiti
zbor, kakor tudi priznanje za 10c posebnih prispevkov,
ima biti predloženo članstvu J. S. Z. na splošno glaso-
vanje.

Tajnik Petrich omenja, da je stranka prodala svoj
stan in da bo vsled tega prej ali slej primoran seliti u-
rad J. S. Z. zopet v Proletarčeve prostore. To se vzame
na znanje in odobri.

Tajništvo J. S. Z.

LISTU V PODPORO.

Nokomis, Ill.: A. Lušnič\$	1.00
Chicago, Ill.: Socialism inevitable10
Cleveland, O.: F. Trebec	1.00
Youngstown, O.: J. Petrich	1.00
Chicago, Ill.: A. Volk50
Pullman, Ill.: J. Horvat50
Ely, Minn.: Po \$1: J. Kunstelj, J. Grahek in A. Sterle; D. Bohinc	50c	3.50
Wegee, O.: J. Tomšič50
Collinwood, O.: Po \$2.50: J. F. Durn in F. Stanovnik	5.00
Cleveland, O.: Po \$1: J. Skubic, J. Hrovat in Jos. Volk	3.00
Pittsburgh, Pa.: F. Alič50

Skupaj v tem izkazu\$ 16.60
V zadnjem izkazu pravilno 563.70

Skupaj do 15. julija\$580.30

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako
drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne v klubovih
prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodru-
ga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizi-
rajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc.
stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako po-
magajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva
naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri
tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč".—

ZA POMOŽNO IZOBRAŽEVALNO AKCIJO J. S. Z.

so vplačala društva, klubi in posamezniki v mesecu
juniju, kakor sledi:

Tek. štev. in društvo.	Kraj	Svota.
1—19	SNPJ, Mineral, Kans.	\$3.00
6—5	SNPJ, Cleveland, Ohio	4.00
9—275	SNPJ, Maynard, Ohio	1.00
12—74	SNPJ, Virden, Ill.	1.00
14—209	SNPJ, Nokomis, Ill.	1.00
15—329	SNPJ, Large, Pa.	1.00
17—46	SNPJ, Oregon City, Oreg.	1.00
22—72	SNPJ, Radley, Kans.	1.00
24—88	SNPJ, Moon Run, Pa.	1.00
29—115	SSPZ, Kenilworth, Utah	1.00
33—169	SNPJ, Fitz Henry, Pa.	1.00
36—156	SNPJ, Muddy, Ill.	1.00
38—120	SNPJ, Heaton, New Mex.	2.50
40—290	SNPJ, Homer City, Pa.	1.00
43—418	SNPJ, Starkville, Colo.	1.00
44—362	SNPJ, Carlinville, Ill.	4.00
47—328	SNPJ, Madrid, Iowa	1.00
54—340	SNPJ, Wyano, Pa.	1.00
55—17	SSPZ, Aurora, Minn.	2.00
60—382	SNPJ, Accosta, Pa.	2.00
63—16	SNPJ, Milwaukee, Wis.	2.00
64—192	SNPJ, Milwaukee, Wis.	2.00
65—198	SNPJ, Willard, Wis.	3.00
66—259	SNPJ, Meadowlands, Pa.	1.00
68—412	SNPJ, Firestone, Colo.	1.59
69—111	SNPJ, Aurora, Minn.	1.00
70—331	SNPJ, Seminole, Pa.	1.00
71—1	SNPJ, Chicago, Ill.	1.00
72—301	SNPJ, Mascoutah, Ill.	3.00
73—245	SNPJ, Lawrence, Pa.	2.40
78—246	SNPJ, Cleveland, O.	3.72
83—287	SNPJ, Burgettstown, Pa.	2.00
84—114	SNPJ, Roundup, Mont.	3.20
88—242	SNPJ, Staunton, Ill.	2.00
91—205	SNPJ, New Duluth, Minn.	2.00
92—236	SNPJ, Bessemer, Mirh.	1.00
94—444	SNPJ, Cleveland, O.	4.00
96—352	SNPJ, Kincaid, Ill.	1.00
98—425	SNPJ, Valley Grove, W. Va.	1.00

Klubi J. S. Z.:

Št. 182, Meadowlands, Pa.	.80
Št. 69, Herminie, Pa.	1.00
Št. 114, Detroit, Mich.	2.00
Št. 181, Lloydell, Pa.	1.00

Posamezniki:

Posamezniki:

Frank Lipar, Trommald, Minn.	1.50
Skupaj	\$75.71

Popravki: V zadnji izkaz za maj se je urinile nekaj napak, katere ob tej priliki popravljamo. Tako n. pr. primir se čita pri tekoči številki 25 — 366 Thorpe, New Mexico; prav bi se imelo glasiti W. Va. Dalje se čita pri tekoči številki 27 — 44 SNPJ, Moundsville, W. Va., prav bi se imelo glasiti Franklin-Boro, Pa., plačano do meseca junija 1922, in ne do decembra 1922. Dalje se čita pri tek. številki 44—362 SNPJ, Carlinville, Ill., do marca 1922 . . . \$6.00; prav bi se imelo glasiti do aprila 1922 . . . \$8.00.

Tajniki društev, ki zapazijo v izkazih kakšno pomoto, so prošeni, naj jo javijo takoj tajništvu J. S. Z.

Tajništvo J. S. Z.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako prvo in tretjo soboto v mesecu v klubovih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

Agitatorji na delu.

Naročin so poslali do 14. julija:

Chas. Pogorelec, Pennsylvania
Collinwood, O.: Jos. Volk
Collinwood, O.: J. F. Durn
Brookwood, N. Y.: A. Grden
Johnston City, Ill.: F. Martinjak
Chicago, Ill.: F. Zaitz 3; F. P. Benchina 1
Chicago, Ill.: J. Jorga
Library, Pa.: R. Hribar
Cleveland, O.: J. Alesh
Irwin, Pa.: J. Kokelj
Milwaukee, Wis.: F. Kleinšek
Youngstown, O.: J. Petrich
Carlinville, Ill.: J. Korsich
Minneapolis, Minn.: L. Schraff
Columbus, Kans.: F. Chemazar
Moundsville, W. Va.: J. Merzel
Duluth, Minn.: V. Dolby
Villock, Pa.: A. Perc
Brooklyn, N. Y.: V. Payer
Livingston, Ill.: F. Novak
Springfield, Ill.: J. Goršek
Willard, Wis.: M. Krule
Little Falls, N. Y.: F. Petavs
Forest City, Pa.: F. Rataic
Piney Fork, O.: S. Preglej
Renton, Pa.: J. Jereb

APEL NA SLOVENSKO DELAVSTVO V AMERIKI.

Podpisano začasno načelstvo "Stavbene in gostilniške zadruga Delavski Dom v Zagorju ob Savi" se obrača na zavedno slovensko delavstvo v Ameriki, da nam prislokočijo na pomoč z gmotnimi prispevki za rist zgradbe Delavskega doma v Zagorju ob Savi.

Svetovna reakcija, posebno še naša jugoslovanska, čimdalje bolj ovira razvoj socialističnega gibanja. Vrola vseh meščanskih strank je, da uničijo naš socialistični pokret, da jim bo na ta način mogoče v nadalje izkoriščati delavsko ljudstvo.

Naloga socialističnega delavstva je, da se borbivo ziji prepreči izvrševati njene nakane. Mi smo povsem osvoboditi človeštvo mezdne sužnosti in izkoriščanja. V ta namen moramo posvetiti vso pažnjo vzgojano delavske mladine. Za to svrhu potrebujemo sredstva. In teh, sodrugi, nam manjka. Razmere v Jugoslaviji so za delavstvo mizerne. Nezavednost delavstva je velika. Vsled takih razmer ne moremo delati toliko vseh poljih naših aktivnosti, kolikor bi morali.

Najslabše pri tem je to, da nam manjkajo potrebni prostori, kjer bi mogli našo mladino socialistično vzgajati in ji dati razvedrilo v naših krožkih.

Na žalost moramo konstatirati, da gre danes naša mladina v meščanske tabore, ki imajo vsa sredstva in razpolago, da našo mladino duševno zastrupljajo in ovirajo ves socialistični pokret.

Radi teh vzrokov smo tu v Zagorju ob Savi, kjer je velik industrialni kraj, sklenili postaviti delavski dom, zbirališče zavednemu delavstvu in shajališče mladi delavskih starišev, kjer bo naša pošteno razvedrilo in prvi pouk, ki jo bo vodil v socialistično vzgojo.

Sodrugi onkraj morja, apeliramo na vas, da nam podpirate v tej akciji. Kar mislimo zgraditi, ne bo naša naša posest, ampak last velike, vzvišene ideje proletarcev vsega sveta.

S sodružnim pozdravom,

"Krajevna politična organizacija socialistične stranke Jugoslavije", Jurij Arh, t. č. predsednik.

Delavsko izobraževalno društvo "Svoboda", družnica Zagorje, Rihard Rancinger, Anton Ule.

(Opomba. — Prispevke je pošiljati na našo Stavbena in gostilniška zadruga "Delavski Dom" v Zagorju ob Savi, Slovenija, Jugoslavija, Europe.)

Ljudje, ki niso prečitali ne ene socialistične knjige, imajo večasi največ povedati o socializmu. Ta močnost je toliko vredna, kolikor če si kdo izmišlja stanek sveta po svoji glavi.

Ruski pomožni fond J. S. Z.

XIX. Ikaz.

San, Ill.: Mike Keber	\$ 3.00
Chicago, Ill.: Jugosl. soc. klub št. 1, JSZ.....	30.00
Madrid, Iowa: A. Martinčič	1.50
Detroit, Mich.: Skupna detr. društva	40.00
Utah: Jugosl. soc. klub 226 JSZ.....	6.30

Skupaj v tem izkazu\$ 80.80
 V izkazu dne 6. maja 184.25

Skupaj do 15. julija\$265.05
 Pripomba: Frank Baraga, iz Berthe, Pa., je poslal prijatelju J. S. Z. nabiralne pole za Friends of Soviet Russia s vsoto \$17.75. Ta vsota je bila poslana 12. junija 1941. centrali Friends of Soviet Russia v New York. *Tajništvo J. S. Z.*

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Ta teden smo ustavili pošiljanje lista vsem tistim naročnikom, ki jim je potekla naročnina s številko 768. Drugi teden ustavimo list tistim, ki jim je potekla naročnina do številke 768. Izvzeti so seveda tisti naročniki, ki so se javili, da poravnajo naročnino, čim prej bo mogoče. Kdor ne bo dobil lista, bo sedaj vedel, kaj ga ni dobil. Naročnik, ki mu je list ustavljen, pa se mu ga pošilja dalje, naj se javi upravi Proletarca in izjavi, da poravnava naročnino, čim mu bo mogoče, in list se mu bo zopet pošiljal.

Uprava Proletarca.

Ljubosumnost.

"Izmed vseh strasti, ki vzrujajo, tišče in more človekov razum, je ljubosumnost. Gori kakor ogenj, kot gori biblija, in širi napetost sovraštva, nabira strup, ki lga do možgan.

Varujte se strupa, divje ljubosumnosti, katere samotno je obrnjeno proti vam. Varujte se dvojno, kar je ta strup v ženski.

V vsi zgodovini zločinov ni nobeden hujši, kakor je omenjena vest iz Los Angelesa. Omožena ženska je bila ljubosumna na dva in dvajsetletno vdovo. Povabila je s seboj prijateljico, obiskali sta vdovo, in jo vzele s seboj na vožnjo v vdovinem avtu. Na samotnem prostoru ji je rekla ustaviti, se obrnila k nji in jo vprašala:

"Ali ti je moj mož podaril uro zapestnico? Ali ti je on kupil obroče za tvoj avto?"

Razkačena žena ni čakala odgovora. Potegnila je kladivo izpod ogrinjala, zbila svojo tekmovalko na tla in ji s številnimi udarci razbila glavo. Njena spremembnika je v groznem strahu zbežala in ko se je ozrla nazaj, je videla ženo klečati ob truplu vdove, s kazenom v roki, s katerim jo je tolkla po razmesarjeni glavi.

To je slika iz kamenite dobe, slika ljubosumnosti. V sto tisoč letih se ni še nič spremenila." — A. Brisbane.

Največje vseučilišče.

Californija, ki se ponaša z največjim morjem, z največjimi drevesi, najboljšimi polji, najlepšimi kraji, z največjo kinematografsko industrijo, najboljšim sadjem itd., ima tudi največje vseučilišče. Število slušateljev na kalifornijski univerzi je 42,266. Drugo je Columbia College v New Yorku, ki ima 32,420 slušateljev.

Vseučilišč, ki imajo od 5 do 15 tisoč slušateljev, je precej, bodisi v Ameriki ali v Evropi.

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA

SOCIALISTIČNE STRANKE V AMERIKI.

220 SO. ASHLAND BLVD., CHICAGO, ILL.

TAJNISTVO.

Tajnik-prevajalec: Frank Petrich, 220 S. Ashland Blvd., Chicago, Ill.

EKSEKUTIVA.

Frank Aleš, Mary Aucin, V. Cainkar, Philip Godina, F. Zajec, S. Bojanović, G. Maslač, Miloje V. Lučić in Mitar Sekulić.

NADZORNI ODBOR.

F. S. Tauchar, Frank Udovich, M. Dimić in S. Cakić.
 Vsa pisma tikajoča se Jugoslovanske socialistične zveze, je naslavljati na tajništvo JSZ.
 Redne seje eksekutive JSZ. se vrše vsaki četrti petek v mesecu, izredne po potrebi.

ODBOR SLOVENSKE SEKCIJE.

Philip Godina, tajnik; V. Cainkar, blagajnik; F. Zajec, zapisnikar. Frank Aleš in Mary Aucin.
 Nadzorni odsek slovenske sekcije: Frank Gottlicher in Mary Udovich.
 Organizator: Chas. Pogorelec.

ODBOR SRBSKE SEKCIJE.

Miloje V. Lučić, tajnik. Odborniki: Sava Bojanović, G. Maslach in Mitar Sekulić.

PROLETAREC,

glasilo in last slovenske sekcije Jugoslovanske Socialistične Zveze.

Upravni odbor Proletarca: Joško Oven, predsednik; Frank Aleš, tajnik; Frank Gottlicher, blagajnik; F. S. Taucher in F. Udovich, nadzornika.
 Urednik: Frank Zajec.
 Upravnik: Chas. Pogorelec.

T. č. upravnik: Frank Petrich.

Vsa pisma, tikajoča se Proletarca, naslavljajte na naš slovo Proletarca.

Opomba. — Uredništvo Proletarca sprejme odgovornost le za tiste članke, priobčene v listu, ki so spisani v uredništvu. Za članke in dopise, ki jih pošiljajo sodružniki, so odgovorni prispevatelji. Uredništvo sprejme zanje le toliko odgovornosti, kolikor zahteva zakon.

VAZNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dnevni družba Frostomislci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

V vročih poletnih dnevih potrebujete **LED**. Za naročila se obrnite name. Oskrbujem tudi **PREMOG**. Pri selitvi se obrnite za **PREVOZ POHIŠTVA** na moj naslov.

Kadar želite led, ali premog, ali prevoz pohištva, boste najbolje postreženi, ako se obrnete na prevoznika

JOSEPH GRUM,
2603 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Tel. Rockwell 2864.

ZA CARLINVILLE, ILL.

Somišljenikom v Carlinville naznanjam, da se vrše seje reorganiziranega socialističnega kluba št. 213, J. S. Z., vsako tretjo nedeljo v mesecu v unijski dvorani. Tem potom vabim vse delavce v naselbini, da se udeležijo teh sej in pristopijo h klubu. To je edini način, da pokažete delavsko solidarnost in zavest proti kapitalističnemu sistemu, ki nas zasužnjuje. Seje kluba bodo vedno predpoldne.

Z delavskim pozdravom Jos. Korsic, tajnik.

Pred petdesetimi leti.

Pol stoletja je imelo svoje učinke na farmacijo. L. 1872. je bila še vedno priljubljena domneva, češ, da je "zopno zdravo", in predpisovali so mešanice strašnega okusa in vonja kar na debelo. Po smrdljivem mleku asafetida (znanem med ljudstvom pod imenom "hudičev gnoj") je bila zahteva velika, in za lekarnarja je bilo to fino delo. Mnoge izvrstne medicine so bile neznane, kakor naprimer cascara sagrada, najboljšo odvajalno sredstvo. Danes se je starinska lekarna umaknila lepemu emporiju, in lekarnar dobiva mnoge pripravke iz posebnih laboratorijev. Zdravila morajo biti všeč očesu in okusu. Vzemimo naprimer Trinerjevo grenko vino! To zanesljivo zdravilo za zaprtje, vetrove v črevesju, glavobol, slabo slast in za druge želodčne nadloge je prijetno za uživanje. Cascara sagrada je glavna sestavina. Pripravljajo jo izkušeni kemisti v Trinerjevih laboratorijih z vsemi modernimi napravami na razpolago. Če se hočete počutiti udobno v poletnih mesecih, morate imeti Trinerjevo grenko vino pri rokah! Naprodaj je pri vseh lekarnarjih ali trgovcih z zdravili.

NAZNANILO.

GIRARD, O. — Seja jugoslovanskega socialističnega kluba št. 222, J. S. Z. se vrši vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Slovenskem domu Girardu. — Rojaki delavci, pristopite k naši organizaciji in postanite bojevniki za delavsko stvar v stah socialistične stranke. — Frank Kramer, organizator.

Edini

Jugoslovanski pogrebnik in balzamovalnik

Za tiste, ki nimajo doma prostora za postavljanje mrtvaških odrov, imamo urejeno posebno kapelo.

Na razpolago kočije in avtomobili ob vsakem času.

JOSIP PAVLAK

1814 So. Throop St., Chicago, Ill.
Telefon Canal 5903.

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

SEVEROVA ZDRAVILA VZDRŽUJEJO ZDRAVJE V DRUŽINAH.

Onemogle, nervozne ženske

bodo gotovo dobile uspešno
odpomoč kadar uživajo

SEVERA'S
REGULATOR

Tonika za ženske

Premaga bolečine, popravi neredne funkcije, pomaga naravi okrepčati oslabele ženske organe in jim povrne normalne razmere.

CENA \$1.25

Vprašajte v lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih oblek, izdelanih po najmodnejšem kroju. Cene nizke.

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ako postane čitatelj in naročnik Proletarca.

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim strokrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel s starim krajem,

obrnite se na tvrdke

ZAKRAJSEK & CESAREK

70-9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.